

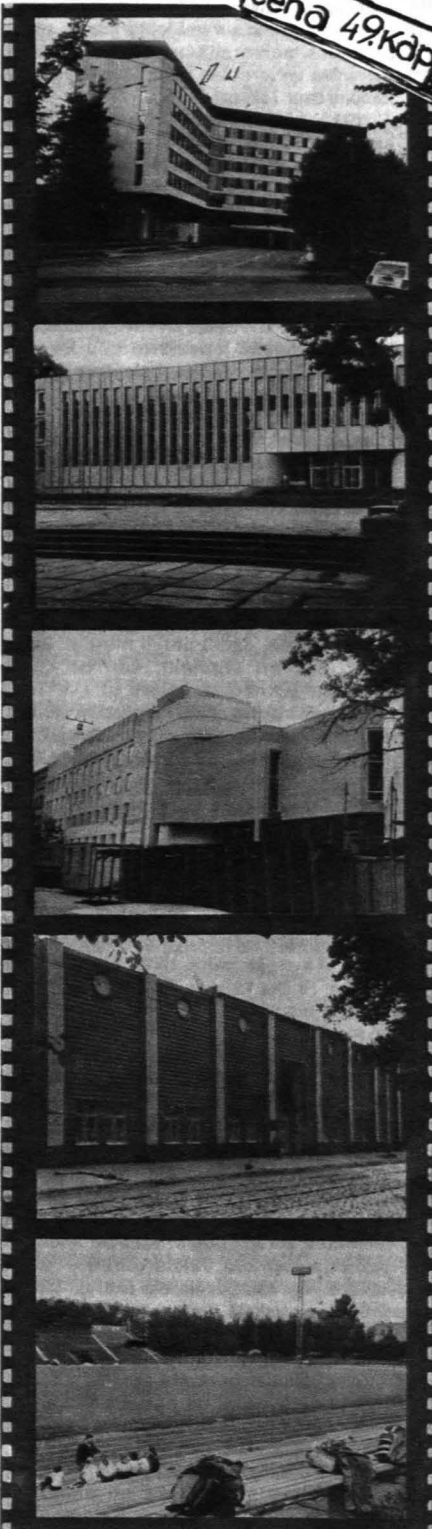
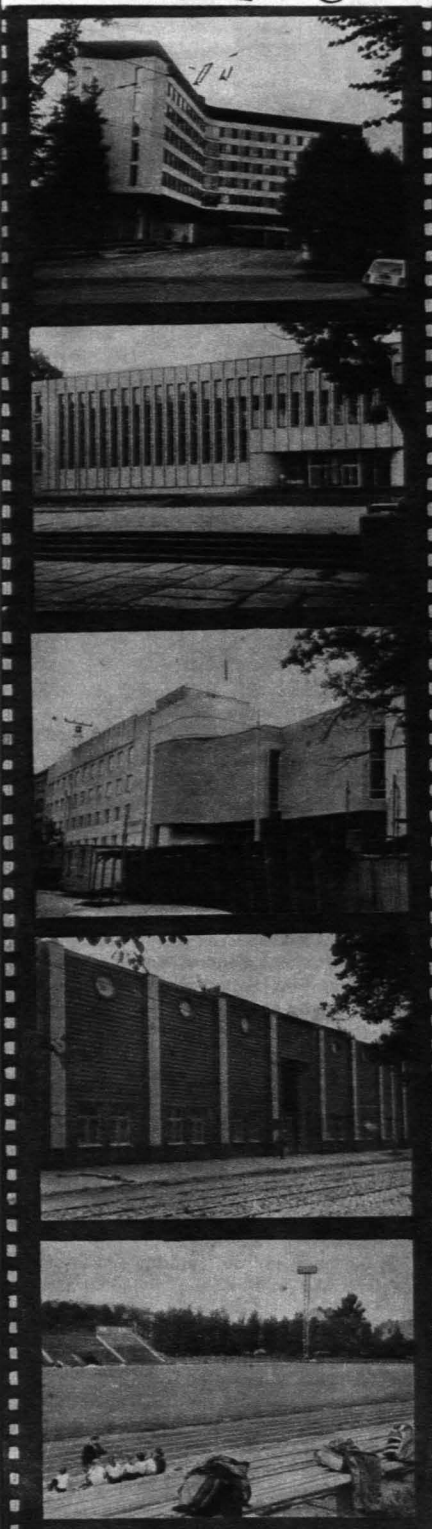
Uzini

UNIVERSITĀTES AVĪZE

LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS IZNĀK KOPŠ 1922. G. 25. SEPTEMBRA.

1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 ■ 6 ■

cena 49 kdp

Student, Tu taču jūties šauri. Ne jau kopmītnē vien, kur Tu mīti vienā istabā ar vēl 2 — 3 tādiem pat trūcīgiem nelaimes putniem. Šauri Tev ir arī bibliotēkā. Šauri dažās auditorijās, jo normālu auditoriju ir pārāk maz. Šauri ir pagrabstāva ēdnīcās. Šauri fizikultūrā, kura noliek sporta nodarbībām nepiemērotās telpās. Viss, neko vairāk Gaismas pils Universitāte tev nevar piedāvāt.

Bet vai Tu zini, ka šobrīd Latvijā ir daudz brīvu ēku, no kurām aizgājušas un aiziet daudzas izputējušas organizācijas ar komunistisko partiju priekšgalā? TV vai ik vakaru "gaužas", ka nav telpu ārzemju vēstniecībām. Kad Tu, jaunās valsts nākotnes cerība, sāksi gausties par dzīves šaurību?

— Bet kāpēc studenti nestāv un nepiketē pie Brīvības pieminekļa, piemēram, ar šādu plakātu: "Man ir grūta dzīve kopmītnēs!" Es jau viņu vietā nevaru tur stāvēt, teica rektors Juris Zaķis.

— Ziniet, rektor, tautā un arī studentu vidū baumo, ka bezmaz vai rīt Universitāte atvērs savas auditorijas bijušajā partijas centrālkomitejas ēkā.

— Tas ir labi, ka tiek izplatītas baumas. Lai tik iet vajā. Vajag izdarīt spiedienu, lai tas sasniegtu arī valdību. Universitāte līdz šim ir izturējusies "solidi", savas prasības nav uzstādījusi trokšņaini.

— Kas īsti ir ar to CK ēku?

— Mēs esam rakstījuši iesniegumus Augstākās Padomes Partijas īpašuma pārņemšanas komisijai, Ministru Padomes priekšsēdētāja vietniekam, Valdības padomniekam komunālās saimniecības jautājumos, lai Universitātei piešķirtu šādas ēkas:

- * bijušo CK,
- * Politiskās izglītības namu,
- * Partijas vēstures institūta jauno korpusu Rūpniecības ielā 6/8,
- * ASK stadionu.

— Un kādi rezultāti?

— Mums saka — nogaidiet. Jautājums tiks izskatīts. Bet man ir aizdomas, ka kaut kādas aktivitātes tur notiek, bet mūs atstāj maļā.

Pie tam maijā Augstākās Padomes Zemes aizsardzības departaments lūdza atdot viņiem militārās katedras telpas, solot pretim dot ko citu. Neiedeva.

— Kā būs ar vietu sporta pasākumiem, jo šim nolūkam vēl arvien tiek izmantots bijušais dievnams Lāčplēša ielā 117.

— Nu, lūk, mēs pretendējam uz bijušo ASK stadionu. 20., 30. gados tas gan piederēja Latvijas armijai. Taču sakarā ar to problēmas nevarētu rasties, jo Padomju Savienības karaspēks aizejot atstās daudz ēku, sporta laukumu u. tml., ko varēs izmantot Latvijas armija. Pie tam ASK stadions atrodas pilsētas centrā, un tur armijai uzturēties nebūtu vēlams. Uz šo stadionu mēs varam pretendēt, ja vien valdība sapratīs, cik ļoti Universitātei tas nepieciešams. Tad arī Universitāte varēs atbrīvot dievnamu Lāčplēša ielā 117.

Ja ne tagad, tad kad? Nu ko, studenti. Pret šaurību jāsāk cīnīties skalāk, lai kaut kas nonāktu arī līdz valdības ausīm. Kāpēc, piemēram, neaplimēt ASK stadionu ar uzrakstiem: "Universitātes studentiem nav kur sportot!" Kāpēc nepiketēt kaut vai pie tās pašas Valdības mājas? Saproti, runa nav par abstraktām politiskām norisēm, bet gan par Tavas un manas dzīves konkrētiem apstākļiem.

REKTORS AICINA PIKETĒT

Ar rektoru sarunājusies JOLANTA APINE
ANDRA DZEŅA FOTO

REKTORS AICINA PIKETĒT

MA

AR KO VISS SĀKĀS

LUBILERA

Ar ko sākas Latvijas Universitātes vēsture un tās tradīcijas? Vai visa tā sākums būtu 1919. gadā?

Manuprāt, tomēr nē, jo tradīcijās tiek saglabāti un no paaudzes uz paaudzi nodoti dažādi sociālā un kultūras mantojuma elementi: uzvedības, cilvēku savstarpējo attiecību normas, vērtības utt. Augstskolu tradīcijas dzima un veidojās līdz ar pirmo pasaules universitāšu rašanos. Tātad, galvenais universitāšu tradīciju ceļš veda no Eiropas caur Tērbatu uz Rīgu.

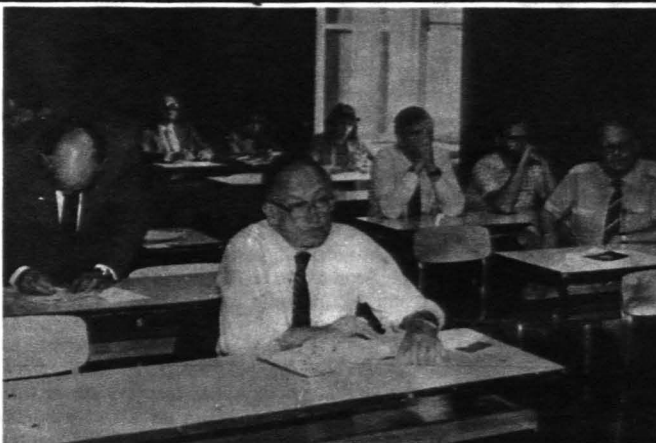
1919. gadā dzimusi Latvijas Augstskola saņēma pūrā šo cilvēciskās pieredzes mantojumu. Protams, Latvijas Universitāte pārņēma sev piemērotākās, labākās, relatīvi nemainīgākās, pastāvīgākās, laika gaitā pārbaudītās, vispārcilvēciskajām idejām atbilstošākās veco augstskolu tradīcijas. Jaunā LU radīja arī savas tradīcijas. Šī jaunrade tika veiksmīgi savienota ar tradicionālo, nepārspilējot kaut ko vienu. LU izstrādāja arī savu simboliku un atribūtiķu, iepriekš iepazīstot citu Eiropas augstskolu paraugus. Vēlāk LU pieņēma arī savu Satversmi.

Kas šīs tradīcijas ieviesa LU? Savu darbu Latvijas Augstskola uzsāka 1919. gada 28. septembrī. Augstākās izglītības iegūšanai latvietim vairs nebija jāmeklē citas augstskolas, nebija jāmacās krievu vai vācu valodā. Latvijas augstskolas mācību spēki bija, pirmkārt, no bijušā Rīgas Politehniskā institūta palikušajiem mācību spēkiem, otrkārt, LU ieradās strādāt latviešu zinātnieki no daudzām Krievijas un ārzemju augstskolām, jo, svešautiešiem valdot Latvijā, latviešu zinātnieki darbu nereti meklēja ārpus Latvijas. Bija arī studenti, kuri no citām augstskolām pārnāca mācīties uz LU. Tieši jaunizveidotais mācību spēku korpus un studenti bija tie, kuri ieviesa un tālāk pilnveidoja tradīcijas Latvijas Augstskolā. Tās viņiem nāca līdzī sadzīvē, atmiņās un zinātniskajā darbā, mākslā (konkrēti arhitektūrā). Ietekmēja Tartu Universitāte un vecais RPI.

Kur un kā LU tradīcijas izpaudās?

Mūsu Alma mater ir mantojusi no vecā RPI arī ēkas ar tradicionālo arhitektūru. Pati vecākā LU ēka Rīgā, Raiņa bulvārī — 19 celta pēc 19. gs. II puses Eiropas modernāko augstskolu ēku parauga. Tā tieši celta tikai augstskolas vajadzībām. Šī ēka Latvijas Republikā ir 19. gs. vēstures un arhitektūras piemineklis. Vecā ēka vēl šodien kalpo izglītībai un zinātnei. LU ir nesaraunami saistīta ar mūsu mazās Latvijas Republikas likteņgaitām. Tā iecerēta, dzimusi un augusi līdz ar Latvijas suverenitāti un nīkulojusi līdz ar šīs suverenitātes liegšanu. No 1919. g. līdz 1940. g. LU bija galvenais LR izglītības, zinātnes un kultūras centrs. Tā kalpoja savai valstij — Latvijas Republikai. Par to liecina arī LU gērboni esošā devīze: "Scientiae et Patriae". Latvijas Universitātes zinātniekiem, mācību spēkiem obligāti bija jāstrādā valsts darbā — savā specialitātē. Viņi nedrīkstēja būt tikai un vienīgi pasniedzēji augstskolā un "kabinētu zinātnieki". Te parādījās tradicionālā zinātnes, izglītības saistība ar tautas saimniecību. Arī studentu mācības saistījās ar konkrētu praktisko darbu. Cieņā bija zināšanas un darba tikums. LU piederēja savas klīniskas, institūti, muzeji, kas bija bāze zinātnei un mācībām.

Tradīcijas visspilgtāk izpaudās studentu dzīvē. Te īpaši jāpiemin studentu un studenšu korporācijas ar savām gadsimtus vecajām tradīcijām. LU radās jaunas studentu organizācijas, kas bija raksturīgas tikai mūsu Universitātei. Piemēram, konkordijas. Vispār LU reizēm pastāvēja vairāk nekā 100 studentu

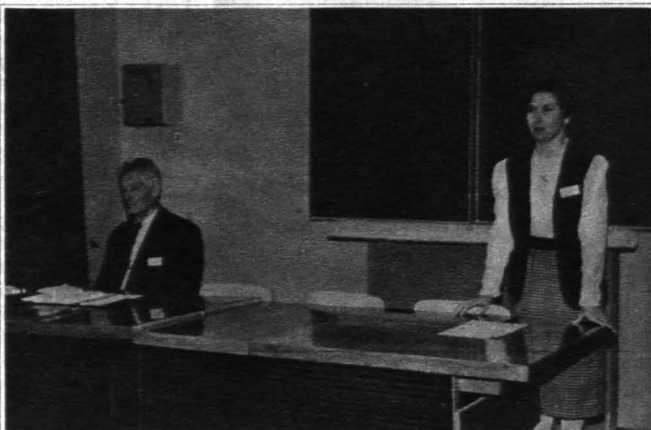
▲ *Vispasaules latviešu zinātņu kongress. Zinātņu un augstskolu vēstures sekcijas darba laikā.*

Sekcijas darbu vada T. Vilciņš (pa kreisi), referātu lasa LU muzeja direktore I. Ondzule ▼

organizācijas. Tām bija atšķirīgi uzdevumi, simbolika, atribūtiķa, biedru skaits, nacionālais sastāvs utt. LU laikā no 1919. g. līdz 1940. g. veicināja latviešu tautas tradīciju saglabāšanu vienlaicīgi nenicinot un nepazemojot citu tautu tradīcijas. LU vienmēr bijusi daudz nacionālā augstskola. Tajā mācījās latvieši, vācieši, poļi, krievi, lietuvieši, ebreji. Brīvā Latvijas valsts deva iespējas vispusīgi attīstīt personai savas dotības. Piemēram, A. Būmanis, profesionāls jurists, sacerēja melodijas dziesmām R. Blaumaņa lugās. A. Krūmiņš, profesionāls arhitekts, uzrakstīja libreto operai "Baņuta", kuras komponists ir A. Kalniņš.

1940. g. pēc LR inkorporācijas PSRS sastāvā LU tradīcijas tika barbariski laušanas, aizliegtas un atņemtas. No 1941. g. līdz 1944. g. LU centās iznīcināt otrā totalitārā vara — hitlerieši. Par LU tradīcijām, vēsturi, īpaši periodā no 1919. g. līdz 1944. g. vajadzēja klusēt vai arī atspoguļot to vienpusīgi — tikai no komunistiskās partijas šķiriskā redzes viedokļa. No tā visvairāk cieta humanitārās un sociālās zinātnes. Daba dzīvo pēc saviem, nevis cilvēku sabiedrības likumiem. Protams, tai pavēlēt nevar. Tāpēc ciest dabūja dabas pētnieki. Zinātni, prakti atrāva no mācībām. 1946. gadā dibinātā Zinātņu akadēmija bija pieejama elites aprindām. Piecdesmit gados par šo tēmu ir sakrājies bagāts materiālu, vēsturisko liecību, dokumentu pūrs arhīvos, muzejos un pašā LU.

1980. gadu otrajā pusē iezīmējās jauns latviešu tautas nacionālās atmodas periods. Latvijai nostājoties uz valstiskās neatkarības ceļa,

arī LU sāka atdzimt vecās, labās tradīcijas. Par tām interesēties sāka īpaši studējošā jaunatne. Uz LU nāca sirmgalvi ar padomu un savām atmiņām. Viņi nesa lietišķos materiālus — LU vēstures lieciniekus (mācību grāmatas, fotogrāfijas, dokumentus, nozīmītes u. c.).

Kā apmierināt jauniešu interesi, zinātkāri? Kā saglabāt un atstāt nākamajām paaudzēm sirmgalvu veltes? Kas un kā varētu veikt šo darbu? Kā atbilde uz šiem jautājumiem, radās doma par LU muzeja izveidošanu. 1988. gada 31. oktobrī LU Padome pieņēma lēmumu par muzeja izveidošanu. Pēc sagatavošanas darbiem 1990. gada 1. janvārī kompleksais LU muzejs sāka savu darbu. LU muzeja kompleksā sadzīvo Zooloģijas, Botānikas, Ģeozinātņu, Skatīšanas tehnikas un informātikas, Pedagoģijas, Vēstures zinātņu nozares muzeji. Vienotais LU muzejs šodien glabā ap 715,000 fondu vienību. Tās ir sabiedrības, dabas, tehnikas, vēstures un tradīciju liecinieces. Galvenais LU muzeja virziens ir:

- 1) fondi (materiālu vākšana, apzināšana, sistematizēšana, glabāšana u. c.);
 - 2) ekspozīcijas un izstādes (iekārtošana, mākslinieciskā noformēšana, materiālu atlase u. c.);
 - 3) darbs ar apmeklētājiem (ekskursijas, konsultācijas u. c.);
 - 4) saimnieciskais darbs.
- Protams, LU vēsture ir ļoti bagāta un tradīcijas senas. Tās vēl nav pilnīgi izpētītas. LU muzejam kopā ar daudziem ieinteresētajiem cilvēkiem būs jāmeklē atbildes uz daudziem jautājumiem.

*IRĒNA ONDZULE,
LU muzeja direktore, VLZ kongresa dalībniece*

KORPORĀCIJAS, KONKORDIJAS, VIENOTNES...

VALTUZINĪKA

Jānis Peters 14. septembra raidījumā "Labvakar" izteicās, ka tikai idiotu starpā valda vienotība. Un ja jau uzskatu plurālisms ir vērtējams kā pozitīva parādība, tad mēs varam nekaunējoties atklāt to, cik daudz un dažādas organizācijas savulaik nodibinājuši studenti.

Visplašāk pazīstamas ir KORPORĀCIJAS. Par tām "Universitātes Avīze" rakstīja pagājušā mācību gada 24. — 25. un 28. — 29. numurā. Tāpēc vēl tikai atgādināšu, ka, piemēram, 1938. gadā Latvijas Universitātē mācījās 7,5 tūkstoši studentu, no kuriem 5,5 tūkstoši bija dažādu sabiedrisko organizāciju biedri. Šādu studentu organizāciju skaits 1938. gadā bija 94 (statistika ņemta no 1939. gadā izdotās grāmatas "Latvijas Universitāte 20 gados. 1919 — 1939").

21 studentu korporācija bija apvienota Prezidiju konventā. Biedru skaits — apmēram 1,7 tūkstoši. Un 9 studenšu korporācijas, kurās bija 780 biedreņu. Šobrīd visas korporācijas ir atkal atjaunotas (un pat dibinātas no jauna: 1947. gadā Pineburgā radās trīs — "Fraternitas Imantica", "Gersicania", "Fraternitas Cursica" un viena Minhenē — "Fraternitas Venencia" kā arī trīs studenšu korporācijas — "Spidola", "Staburadze", "Zinta". Latvijā savu darbību tās vēl nav tik plaši izvērsušas).

Atjaunotās studentu korporācijas to dibināšanas secībā izskatās šādi: "Lettonia", "Fraternitas Arctica", "Selonija", "Lettgallia", "Tālavija", "Fraternitas Lettica", "Latvia", "Ventonia", "Tervetia", "Beveronija", "Philyronia", "Fraternitas Metropolitana", "Fraternitas Vesthardiana", "Fraternitas Academica", "Fraternitas Lataviensis", "Patria", "Fraternitas Livonica", "Vendia", "Lacuania".

Un arī studenšu korporācijas: "Daugaviete", "Gundega", "Dzintra", "Imeria", "Selga", "Gaujmaliete", "Varavīksne", "Sororitas Tatiana", "Aurora".

Bez korporācijām jāmin vēl divas slēgtas akadēmiskas mūža organizācijas — proti — KONKORDIJAS un VIENOTNES (1935. gadā tās tika pārdēvētas par vienībām, apvienojoties Vienību Savienībā). Konkordiju Seniorātā bija apvienotas 4 konkordijas, bet 1938. gadā to bija vairs tikai trīs: "Valdemārija" ar 43 biedriem, "Zelmenis" ar 53 biedriem un "Zintniece" ar 16 biedrenēm. No korporācijām konkordijas atšķirās tādējādi, ka neatzina vācu terminoloģiju (burši, oldermani) un it kā vācisko orientāciju. Ja korporāciju lentā (un citās atšķirības zīmēs) bija tikai trīs krāsas, tad konkordijām tās bija četras (vienības vēlāk par atšķirības zīmi sāka nēsāt divas krāsas). Krāsu lentas konkordieši liek pār kreiso plecu uz labo sānu. Tā senie latviešu taurētāji nēsāja saiti (prievīti). Korporāciju locekļi lentas valkā pār labo plecu kā zobena siksnu. Latvijā ir atjaunota konkordijas "Valdemārija" darbība, bet trimdā itin spārīgi darbojas arī "Zintniece".

Ja konkordijas radās ar mērķi latviskot studentu tradīcijas, ņemot latīņu terminolo-

ģiju un ārējās nozīmes līdzīgi korporācijām, tad VIENOTNES (vēlāk VIENĪBAS) latviskoja arī nosaukumus. Pirmās vienotnes tika nodibinātas 1925. gada 15. februārī Jēkaba kazarmās Torņa ielā 4 — proti — "Zelmenis" un "Lidums". Pāris nedēļas vēlāk viņiem pievienojās arī sieviešu vienotnes "Latviete" un "Ausma", kopā izveidojot "Vienotņu Vienkopu". Vienotņu centieni bija — Zinātne, Darbs, Skaidrība, Brīvība, Tēvzeme. Ārējās nozīmes bija divkrāsu cepure ar ķiršsarkanu apmali un krēmkrāsas virsu (no 1935. gada šādas cepures pieņēma par visas LU formu) un dzintara rombveidīgas piespraudes ar zīmi vai burtu vijumu.

1938. gadā pastāvēja 11 vienības ar 401 biedru: "Ziemelis", "Kāvi", "Atauga", "Kursa", "Ziemeļniece", "Latviete", "Ausma", "Ritums", "Dzimentene", "Austrums" un "Lidums" (kurš propogandēja pilnīgu atturību no alkohola). Savā laikā vienībās ir bijuši tādi pazīstami vīri kā prof. A. Švābe ("Lidums"), K. Kasparsons (Latvijas pirmais izglītības ministrs; "Lidums"), ministru prezidenti G. Zemgals un J. Čakste ("Austrums").

Šobrīd ir atjaunotas trīs vienības: "Lidums", "Austrums" un "Latviete".

Korporācijas, konkordijas un vienības

bija slēgtas organizācijas, proti — studenti nevarēja iestāties vairākās slēgtajās organizācijās reizē. Atšķirīgo orientāciju, attieksmi pret dzīves vērtībām (arī alkoholu) dēļ šo organizāciju starpā nevaldīja saskaņa. Tomēr tai iemesls meklējams nevis principiālās un būtiskās domstarpībās, bet latviešiem tik raksturīgajā "kasišanās" kārē un lokālpatriotismā.

Taču tie jau nebūtu studenti, ja neizdomātu vēl kādu organizāciju. Tātad 1938. gadā bija izdomātas un pastāvēja vēl šādas organizācijas, kurās varēja stāties arī vienlaicīgi:

FAKULTĀSU STUDENTU BIEDRĪBAS, skaitā trīspadsmit.

Arhitektūras — ar 63 locekļiem, Dabas zinātņu — ar 69, Juristu — ar 94, Ķīmijas — 78, Lauksaimniecības — 40, Matemātikas zinātņu — 41, Mechanikas — 27, Medicīnas — 127, "Rāmave" (filoloģija un filozofija) — 48, "Šalkone" (mežkopība) — 83, Tautsaimniecības — 27, Teoloģijas — 72 un Veterinārmedicīnas — 33, kopā apvienojot 702 studentus. Šīs biedrības vēl nav atjaunotas.

NACIONĀLĀS CITTAUTIEŠU STUDENTU ORGANIZĀCIJAS:

Vācu studentu biedrības bija piecas (pirms tam tās bija korporācijas, bet 1932. gadā izstājās no Prezidiju Konventa) — "Fraternitas Baltica", "Gotonia", "Concordia Rigensis", "Fraternitas Rigensis", "Rubonia" — kopā 92 biedri.

Židu studentu biedrības bija "Hasmonica", "Jardenija" (sieviešu biedrība), "Unitas" un "Ventulia".

Krievu studentu biedrība ar 25 biedriem;

Poļu (22), igauņu "Estia", leišu "Vietis" (9).

MŪZIKAS UN DZIEDĀŠANAS BIEDRĪBAS. Pie tām piederēja LU koris (62), jauktais koris "Dziesmuvara" ar 83 dziedātājiem, P! K! (Prezidiju Konventa) vīru koris, studentu P! K! koris un simfoniskais orķestris ar 45 muzikantiem.

Un vēl biedrība, kura šodienas apstākļos būtu ļoti noderīga un tomēr vēl nav atjaunota (kāpēc?) — PĀSPALDZĪBAS ORGANIZĀCIJAS — studentu krāj-aizdevu sabiedrība ar 756 interesentiem un židu studentu savstarpējās palīdzības biedrība ar 166 biedriem.

Vēl ir pastāvējušas tādas organizācijas kā Studentu kooperatoru biedrība īpašiem zinātniskiem mērķiem ar 306 biedriem un Studentu aistu vēstures studiju biedrība (376), kurā nodarbojās ar baltu vēstures apzināšanu, lai latviskai pašapziņai būtu arī zinātnisks pamats.

Biedrībā "Fraternitas Rusticana" bija galvenokārt agronomi. Arī Kārlis Ulmanis bija šīs organizācijas biedrs.

Latvijas Universitātes aizsākuma gados (ne tikai Latvijā) ļoti plašs bija izveidojies NOVADNIECĪBU tīkls. Šīs biedrības deva iespēju studentiem saglabāt savu reģionālās piederības apziņu un anonīmi nepazust lielajā studentu skaitā. Vēlāk no daudzām novadniecībām radās vienības un korporācijas — 1938. gadā bija vēl atlikušas šādas: Augšzemes studentu biedrība, studentu biedrība "Latgale", Latgales studenšu biedrība "Terra Mariana". Latgaļu studentiem bija arī pašiem sava biedrība — "Montania".

Netrūka, protams, arī marksistisku un kreisi noskaņotu studentu biedrību: "Zemgaliņa", "Klints", "Vilnis", "Darba studentu biedrība" un ebreju "Zukunft", kuras vēlāk piedalījās Latvijas Republikas graušanā 1940. gadā.

Ar veciem laikiem tad nu viss būtu skaidrs, bet kā ir šobrīd? "Universitātes Avīzes" redakcija priecātos, ja atjaunotās biedrības un organizācijas (par kuru atjaunoto darbību šeit nav minēts vai arī tas darīts ļoti īsi) apciemotu mūsu redakciju un pastāstītu par sevi...

Visus atcerēties un pieminēt centās

ILZE NAGLA

"Putnu ceļā" autors aizsaulē.
(Profesora JĀŅA MUIŽNIEKA piemiņai)

Sis dzejas autors Jānis Muižnieks aizgāja mūžībā pirms gada, 1990. gada jūnijā tālajā Austrālijā, bet dzejā minētie romantiskie notikumi LU observatorijas tornī risinājušies kādā ziemas naktī pirms 60 gadiem, kad viņš pēc Valsts Rīgas tehnikuma beigšanas paralēli studijām Mehānikas fakultātē klausījies astronomiju pie docenta A. Žagera. Vēlāk zvaigžņu kartes pazišana ļāva orientēties nakts lidojumos, kas aprakstīti viņa atmiņu grāmatā "Putnu ceļš" (1988., Sidnejas Latviešu biedrības apgāds, 125 lpp.). Sis stāsts ir pilns jaunības sajūsmas par pēdējo Otrā pasaules kara vasaru Latvijā, kuru 33 gadus vecais, pārgalvīgais latviešu aviācijas leģiona "Latvija" pilots noskatās naktīs no putna lidojuma, par Putna ceļu vīrs galvas un par divu latviešu niknāko ienaidnieku sadursmi dziļi lejā uz zemes.

Kad viņam ir 14 gadi, izcilais latviešu kara lidotājs Augusts Dzenītis apprec viņa vecāko māsu, un vizināšanās svaiņa brīnišķīgajā lidaparātā ietekmē tālāko dzīvi, dod sākuma impulsu specialitātes izvēlei. Pēc obligātā karadienesta aviācijas pulkā viņš kļūst par Aizsargu pulka lidotāju, bet 1938. gadā ar Kr. Morberga stipendiju aizbrauc turpināt studijas Romas Universitātē Itālijā, ko beidz 1939. gadā ar aviācijas inženierzinātņu doktora grādu. Pēc tam strādā LU par privātdocentu aviācijas katedrā, paralēli vadot Aerodinamikas nozari Espelbauma lidmašīnu fabrikas Rīgas nodalā.

No 1943. līdz 1945. gadam cīnījies Austrumu frontē, ieguvis visu pakāpju tuvoņus apbalvojumus - bronzas, sudraba un zelta frontes lidojumu sprādzes, kā arī otrās un pirmās šķiras Dzelzs krustus. Kara beigās kopā ar ģimeni nonācis Angļu okupācijas zonā. No 1946. līdz 1949. gadam bijis ārkārtas profesors Tehniskajā mehānikā un Aerodinamikā Baltijas Universitātē, bet pēc izceļošanas uz Austrāliju no 1951. līdz 1976. gadam mācījis Plūsmas mehāniku, Aerodinamiku un Lidmašīnu būvi Jaundienvidzemes Universitātē.

Kopš 1930. gada nēsājis studentu korporācijas Selonija zaļo deķeli (krāsaino galvas segu). Baltijas Universitātē viņa vadībā izveidojās jauna studentu korporācija Fraternitas Imantica, kas tagad darbojas pie LLU, bet pirmā 1947. gadā Vācijā dibinātā korporācija Gersicanica, kas pagājušajā gadā akreditēta pie LU, J. Muižnieka toreiz komponētā melodijā joprojām dzied savu krāsu dziesmu:

Ver nedomādams sirdi draugam,
Pret svešnieku lai mēle klus',
Ej gara spēkā pretī jaunam,
Lej asinis - un brīve būs!

Mūzika, sevišķi ērģeļu spēle J. Muižniekam arī ir bijusi pastāvīga aizraušanās. Daudz stundu viņš ir pavadījis spēlējot tās Lielajā aulā un dažādās Rīgas baznīcās, bet vēlāk - Sidnejas latviešu draudzē.

Profesors Jānis Muižnieks ir bijis liela zvaigzne pie Latvijas debesīm, daudz tādu, pa plašo pasauli izklīdinātu latviešu kultūras spidekļu mēs Latvijā iepazīstam tikai tagad, jau nodzīsušu.

RTU profesors
ANDRIS KRĒSLIŅS

KULMINĀCIJA¹
(fragmenti)

Tad kādā vakarā man jāiet zvaigznes lūkoties
Uz Universitātes Vecās ēkas jumtu.
Ass ziemels iegriezies, un ielās patukšajās
Rets gājējs steidzas, cimdium trīdams ausis.

Man sirds tik liksma; valša melodija liega
Vēl atšalc atmiņā no vakardienas,
Aizvien no jauna domās savīdamās
Ar kādu smaidu, kādu deļā trauktu elpu.

Pa šaurām akmens kāpnēm augšup vijas
ceļš

Gar drūmo karceri, kas uzticīgām rokām
Gan dažu mūžu dēlu apskaut steidzies,
Kā maiga līgava, kā māte norūpējusies.
Un viņās četrās apkūpušās sienās
Kā četrās lapas pusēs kādā viesu grāmatā
Ir laikmets uzrakstījis savu testamentu,
Kas gliemežgauso stundu sapņus raksturo.
Tur vārsma pārdroša, tur monogramms, tur
skice:

Pāns āža galvu ragaino pret Nāvi cēlis,
To daiļskanīgā grieķu alfabētā mācīdams.

Vēl stāvu augstāk, izbeidzas tur kāpne
Uz jumta platformas. No visām pusēm spēji
Kā zvēra nagi saltums tver un tumsa.
Un nevilšus, kā aizstāvēties mēģinādams,
Vai arī ķerties neredzamam zvēram krēpēs,
Es roku stieptu tumsā sev papriekšu.
Bet tad jau acis man cik necik apradušas.

Redzu:

Kāds, margām pāri liecies, nolūkojas lejā,
Kur kanālmalas apstādījumos blāv Baltais
Nams,
Tam seņā mezdams pelēcīgu vizmu.
Tas - mūsu Students Mūžīgais, ar kuru
kopā
Mums šovakar kāds novērojums jāveic būs.
Vēl divu trūkst. Pavisam grupā četri.

Tur vēl kāds nāk. Tas - docents jauneklī-
gais,

Par kuru teica, ka ar žagerslotu²
Pa naktīm mēdz tas slaucīt³ firmamentu.
Kad balsi draudzīgā mums labvakaru devis,
Bez liekiem vārdiem ķeras viņš pie lietas:

"Lūk, pāri pretī - jums jau labi pazīstama
Šī konstelācija, kas Oriona vārdus nes.
Tai augšā, labā pusē, laistās koša zvaigzne
Zilganā mirdzumā: tā - Gamma Orionis,
Vēl saukta Bellatrix. Šai karotājai daiļai
Jums šovakar būs pievērst mazliet
uzmanības

Un novērot, kad viņa kulminēs;
Ar mazo pasāžinstrumentu izmērīt
Tās maksimālo pacēluma lenķi,
Ko sasniegs tā vīrs Rīgas horizonta,

Kā arī noteikt laikus - astronomisko
Un vietējo tai brīdi. Pēc šiem skaitļiem
Tad vēlāk ģeogrāfiskās koordinātas
Šai vietai noteiksiet. Un tagad naigi
Pie darba ķerieties. Nav laika pārāk daudz
Līdz momentam, kad zvaigzne kulminēs."

To teicis, docents atstāj scēnu naksniģo,
Lai dotos lejā, observatorijas telpās,
Pie citiem studentiem, kas pulcējušies
gaida viņu
Ar atlasiem, ar efermidām un zvaigžņu
kartēm.

Jau Students Mūžīgais, kam viss šē labi
zināms,
Ir klāt ar diviem smagiem pulksterņiem.
Zēns gaišmatainais aši novelk cimdus
Un uzsāk lēnām virzīt teleskopa asi
Tai vietai pretīm izplatījumā,
Kur pārtaiģīgā mierā staro Bellatrix.

Es nezīnu, vai nācēja bij viņa,
Vai gāju es. Mēs stāvam cieši blakus.
Tad lēnām, lēnām ceļas augšup skaitās
acis,
Un tikpat lēnām pieaug svārs man rokās,
Kas balstot to ap vidu un ap pleciem tura.
Skats pacelts debesis, tam augstāk nav kur
celties,

Un zvaigžņu gaismā dzirkst un blāzmo acis.
Tad pēkšņi satumst viss. Man šķiet, tas
tādēļ,

Ka esmu noliecies pār viņu. Vēl tik jūtu,
Kā smaržo viņas mute un cik mulsi
Tai lūpas iedrebas, kā putna spārns,
Ko lidojumā sadzeļ šautras smaile.
Kā sapni klausos: zvans pie teleskopa
Dun kā no bezgalības nākdams: "Tagad!..."
Jā! Tagad! Mednieks mani gavilē,
Tik tiešām, Bellatrix, tu tagad kulminē!

Pēc brīža docents uznācis ir mūsu vidū,
Lai pārbaudītu, kā mums novērojums
veicies.
Kad stādām viņam priekšā gūtos rezultātus,
Viņš izbrīnā un pārsteigmā šādus vārdus
teic:

"Ar samērā tik nepilnīgiem instrumentiem
Nav precīzāki rezultāti sasniegti ne reizes,
Kopš es šē darbojos. Man paties prieks,
Ka acumirkļa nozīmi jūs protat novērtēt.
Ar "ļoti sekmīgi" šis darbs lai visiem
ieskaļāts,
Un turpmāk novēlu jums panākumus,
Kas cienīgi var blakus stāties šiem."

Kaut Jaunās Aulas ērģeļtelpai garām eju,
Trīstūkstoš stabuļu un zvanu spēles
Kur gaida, lai kāds nāk tām balsis atraisīt,
Es brīdi apstājos: vai doties iekšā,
Klūpt spēļu solā, smago vāku vērt,
Likt Bacha Tokātai un Fugai re-minorā
Caur kluso namu šalcot atbalsoties?

Sidneņā, 1958. gada maijā.

¹ — Publicējam saīsināti. Pilns dzejējums
žurnālā "Universitas" Nr. 7 1960,

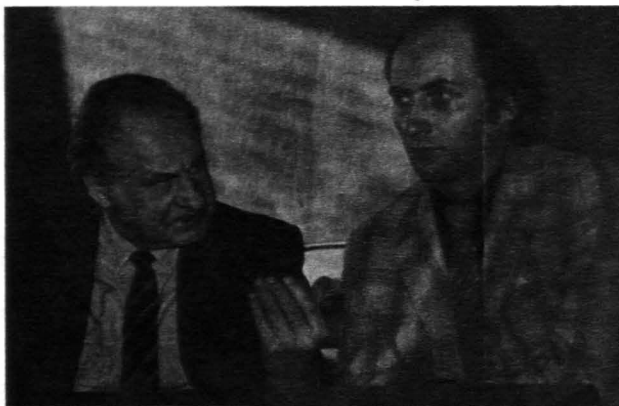
² — Vārdu spēle — Astronomiskās
observatorijas direktors no 1922. g. līdz 1944.
g. bija prof. Alfrēds Žagers arī Žaggers (1878
— 1956). (Red.)

³ — Visticamāk, ka jauneklīgā docenta
prototips ir bijis Sergejs Slaucītājs (1902 —
1982). (Red.)

Septembrī žurnālistikas katedras vadītājam profesoram Rihardam Treijam aprit 60. Redakcija pievienojas daudzo sveicēju pulkam! Profesors taču savulaik jaunībā arī vadījis Universitātes avīzi un šobrīd turpina skolot jaunus žurnālistus.

Publicējam prof. R. Treija nolasīto referātu Vispasaules Latviešu zinātnu kongresā.

Attēlā: prof. R. Treijs sarunā ar politisko komentētāju J. Gavaru eksāmenu komisijā 1988. g.
Foto no UA arhīva

LATVIEŠU ŽURNĀLISTIKA UN TĀS IZPĒTE LATVIJĀ

:Latviešu žurnālistikas mūžs ir jau vairāk nekā 220 gadu garš — žurnāls "Latviešu Ārste" sāka iznākt 1768. gadā. Taču reizē jānorāda, ka atšķirībā no lielajām Rīerumeiropas kultūrtautām un Krievijas, Latvijā pirmais periodiskais izdevums — laikraksts "Rigische Novellen" — nāca klajā 1680. gadā Rīgā vācu valodā. Cēlonis bija viens — vācu kristiešu iebrukums Latvijā 13. gs., kura rezultātā Daugavas krastos tika nodibināts koloniāls režīms. Baltvācu baronu un mācītāju interesēs nebija attīstīt rakstību latviešu valodā un ierīkot skolas iezemiešiem, nemaz nerunājot par periodisku izdevumu veidošanu vietējiem iedzīvotājiem. Nebūt nemazinot vācu apgaismotāju J. G. Herdera (1744 — 1803) un G. M. Merķeļa (1709 — 1850) lomu progresīvo ideju izplatīšanā Latvijā, nevar neatzīmēt, ka, tikai pateicoties augošajai latviešu zemnieku kustībai un sakarā ar dzimtbūšanas atcelšanu Kurzemē (1817) un Vidzemē (1819), muižnieki kopā ar mācītājiem bija spiesti 1822. gadā uzsākt Jelgavā "Latviešu Avīžu" — pirmā laikraksta latviešu valodā — izdošanu. Taču šim izdevumam gandrīz visu 19. gs. bija feodāli klerikāls raksturs. Tas ar retiem izņēmumiem puda un aizstāvēja savu maizes tēvu intereses.

Par latviešu nacionālās žurnālistikas sākumu var runāt tikai ar laikraksta "Mājas Viesis" (1856 — 1910), bet īpaši ar "Pēterburgas Avīžu" (1862 — 1865) iznākšanu. Šie izdevumi bija cieši saistīti ar pirmo latviešu nacionālās atmodas kustību — jaunlatviešu kustību, kura no topošās latviešu pilsonības pozīcijām iestājās par Latvijas pamatnācijas politiskajām un ekonomiskajām tiesībām, bet it sevišķi par nacionālās kultūras attīstības nepieciešamību. "Pēterburgas Avīžu" dibinātāji un vadītāji, reizē jaunlatviešu kustības ideologi — K. Valdemārs (1825 — 1891), K. Barons (1835 — 1923) un J. Alunāns (1832 — 1864) bija arī latviešu nacionālās publicistikas pamatlicēji.

Gandrīz vienlaikus ar latviešu žurnālistikas veidošanos bija pirmie mēģinājumi vērtēt atsevišķu preses

izdevumu un publicistu darbu. 1887. gadā ar K. Valdemāra priekšvārdu Rīgas Latviešu biedrības Ziņbu komisijas apgādā iznāca grāmata "Pēterburgas Avīžu piemiņa" pirmā burtnica, kurā bija sakopoti minētajā laikrakstā publicētie stāsti, dzejoļi, humora un satīras nodaļas "Zobugas" materiāli.

Ietekmīgākās 19. gs. otrās puses pilsoniskās avīzes "Baltijas Vēstnesis" (1868 — 1906, 1917 — 1919) vadītāji 1893. gadā izdeva sava laikraksta 25 gadu jubilejai veltītu grāmatu. Tajā bija ievietoti gandrīz 80 redakcijas vadītāju un līdzstrādnieku dzīves apraksti un ģimenes. Lasītāji varēja iepazīties ar "Baltijas Vēstneša" dibinātāja un ilggadējā redaktora B. Dirīļa (1831 — 1892), kā arī K. Valdemāra, K. Biezbarža (1806 — 1886), A. Kronvalda (1837 — 1875), Ausekļa (1850 — 1879) un citu autoru biogrāfijām.

Interesi saista arī 1896. gadā iznākusi T. Zeiferta (Teodora) (1865 — 1929) brošūra "Mūsu laikrakstu virzieni", kurā pirmo reizi bija mēģināts īsi apskatīt latviešu žurnālistikas izveidošanos un attīstību 19. gs., vienlaicīgi raksturojot svarīgāko izdevumu pozīciju.

1901. gadā iznāca pirmā grāmata, kurā bija aplūkots viena redaktora un publicista darbs — T. Zeiferta brošūra "DR. philos. P. Zālīte mūsu avīžniecībā". Tajā bija apskatīta P. Zālītes (1864 — 1939) darbība, gadsimtu mijā rediģējot "Dienas Lapu", "Mājas Viesi" un Mājas Viesša Mēnešrakstu". Tiesa, P. Zālītes darbība brošūrā bija parādīta tendenciozi negatīvā aspektā.

"Rīgas Lapas" (1877 — 1880), "Rīgas Avīzes" (1902 — 1915), "Vārda" (1903 — 1907) un citu izdevumu konservatīvā redaktora un žurnālista F. Veinberga 70 gadu jubilejai bija veltīta 1914. gadā izdotā grāmata "Fridrihs Veinbergs. 1844 — 1914.". Tajā bija ievietoti presē, pirmām kārtām, "Rīgas Avīzē", publicētie slavinošie atceres materiāli.

Plašu rezonansi sabiedrībā izraisīja 1911. gadā iznākusi A. Upiša (1877 — 1970) brošūra "Dzimtenes Vēstnesis" un viņa loma latviešu sadzīvē", kurā tās autors nesaudzīgi, bet nereti nepamatoti kritizēja tā

laika lielāko latviešu laikrakstu "Dzimtenes Vēstnesis" (1907 — 1917) par laipošanas politiku starp pilsonību un kreisajām aprindām, slēpjoties aiz "objektivitātes" maskas.

Visbagātākie kā periodisko izdevumu skaita ziņā, tā preses pētīšanā ir Latvijas Republikas 20 gadi. Vispirms tos raksturo zinātniekam tik nepieciešami plaši statistiski dati par iznākušajiem laikrakstiem un žurnāliem. Tos katru gadu sniedza "Latvijas statistikas gada grāmata", bet īpaši plaši 1938. gadā izdotā V. Salniša sastādītā grāmata "Latvijas kultūras statistika", kura satur detalizētas ziņas par laika posmu no 1918. — 1937. gadam: klajā laisto izdevumu skaitu, iznākšanas vietu, tirāžu, valodu, lielumu, periodisumu, abonentu un pircēju skaitu u. c. Visvairāk laikrakstu 168 un žurnālu — 271 Latvijā iznāca 1913. gadā. Pēc periodisko izdevumu skaita uz 100 tūkstoš iedzīvotājiem 1928. gadā Latvija ieņēma ceturto vietu Eiropā. 1924. gada sākumā Latvijas Republikas Saeima pieņēma demokrātisku preses likumu, kas garantēja pilsoņiem patiesu preses brīvību. Bija gadi, kad Latvijā iznāca periodiskie izdevumi desmit (!) valodās, angļu un franču valodu ieskaitot. M. Valters (1874 — 1968) grāmatā par Latvijas tapšanu "Le peuple letton" gluži pamatoti rakstīja: "Latviešu prese, neraugoties uz visādiem šķēršļiem, ir lielā mērā sekmējusi latviešu tautas neatkarību". Savukārt M. Skujenieks (1886 — 1941) savā grāmatā "Latvija, zeme un iedzīvotāji" atzīmēja: "No sākuma cīnāmās ar sīkiem aizspriedumiem un šķēršļiem, latviešu avīžniecība izaugusi par svarīgu faktoru tautas dzīvē".

Diemžēl stāvoklis mainījās K. Ulmaņa (1877 — 1942) autoritārā režīma laikā, kad daudzi preses izdevumi tika slēgti, bet citi dažādu iemeslu dēļ paši pārstāja iznākt. Tā rezultātā 1936. gadā bija vairs palikuši tikai 47 laikraksti un 154 žurnāli un šajā jomā Latvija noslidēja uz 11. vietu Eiropā.

(Turpinājums sekos)

MA

ARITAIRBĒNIS

UNIVERSITĀTES MINIVĒSTURE

(50-tie gadi)

Tā nav zinātne. Tikai sīki notikumi, par kuriem var pasmaidīt. Tomēr tajos ir aizgājušo dienu studentu dzīves gaisotne. Arī tā ir jāsaglabā. Ja arī īsto vēsturi šie sīkviļņu vizmojumi nesašūpo.

Varbūt piedalīties minivēstures veidošanā? Ja kāds interesants atgadījums saglabājies atmiņā daudzus gadus, tas jau var noderēt minivēsturei.

Šoreiz izraudzīti notikumi ar gaišu izskaņu. Bija mums arī

jācieš trūkums, garīga vilšanās, nedrošība, pat bailes — vai visus studiju gadus. Par to varbūt citreiz. Varbūt arī nē. Īstās ciešanas izcieta jaunieši, kuri dzīvoja "tur", kuriem nekad neatļāva kārtot iestāšanāsmenus. Lielās un mazās vēstures traģiskās lappuses ir viņu daļa.

Un nu sāksim atmiņu arheoloģiju. Pilskalna saules pusē.

OLĢERTS KRASTIŅŠ

Pirmais zinātniskais (?) darbs

Neesmu Nopelniem bagātais, tomēr gadu gaitā dažādi darbi ir sakrājušies.

Tādēļ pie kafijas tases ir nācies atbildēt, kurš bijis pats pirmais.

Atbildi līdz šim slēpa grifs "Dienesta lietošanai". Tagad, augot atklātībai, riskēju to publicēt.

Toreiz (1953. g.) biju 3. kursa students Ekonomistos un mācījos vienu šodien nepopulāru sabiedrisku priekšmetu. Cienījamajam docentam bija liela "inerce". Kādu atzīmi reiz savā kladē ielicis, tādu lika arī turpmāk. Varēja piepelnīt tikai "+" vai "-". Manas atzīmes variējās no "3+" līdz "4-".

Kad paziņoja, kādi eksāmeni jākārtos sesijā, redzēju, ka varētu būt teicamnieks ar attiecīgu stipendiju, ja nebūtu šī priekšmeta, kurā iegūt vajadzīgo atzīmi ir nereāli... Nereāli, ja neatrod pavisam jaunu pieeju, kuras rezultātā rodas aktuāla zinātniska tēma. Tēmas risinājums sākas ar zinātnisku hipotēzi. Šajā gadījumā hipotēze pierēma, ka cienījamais docents ne tikai nav beidzis Universitāti, bet viņam nav arī priekšstata par to, ko māca mūsu fakultātē.

Nākošajā dienā pieteicos atbildēt seminārā. Nolasu pāris frāzes no docenta lekcijas un, izveidojot "tiltiņu", sāku atstāstīt tikko iepriekš dzirdēto lekciju valsts tiesībās, citējot konstitūciju un kodeksus, kur pieminētas vajadzīgās kategorijas. Docents stāv pie loga, ievēl no pipes un rauc pieri. Beidzot nenoturas: "Vai nu tā ir?" Auditorijas reakcija manā pusē: "Ir, ir pareizi!" Kāds sniedz konstitūcijas grāmatīņu, lai pārbaudītu citātu. "Labi," samierinās docents, "bet mums jāturas tuvāk pie tēmas."

Ja tā, tad tā. Atkal pāris teikumi no viņa lekcijas, pārejas "tiltiņš" un sāku atstāstīt ekonomiskās statistikas lekciju, izmantojot tālredzīgi līdzpaņemto datu krājumu. Šoreiz teikto neviens neapšaubā, tikai aizrāda: "Tuvāk pie tēmas, mums nav tik daudz laika."

Pēc trešā "tiltiņa" iejūtos naudas apgrozības un kredīta sfērā, ko toreiz lasīja vēl šodien atzīstams pasniedzējs. Šis stāstījums skan pavisam zinātniski.

• OLĢERTS KRASTIŅŠ LU students 1954.g. un šobrīd sešdesmitgadnieks

Vairāk runāt man neļauj. Uzslava "ierindas priekšā" ir žilbinoša. Tā vajagot gatavoties semināram, strādāt bibliotēkā ar zinātnisko literatūru utt.

Kladē parādās liels "piecinieks". Jāatzīstas, nākošajās dienās biju nobažījies. Ne nu īsti par 58. pantu, bet par morāles kodeksu gan. Tomēr neviens "nestučīja". Saprata, ka šoreiz nav izdevīgi.

Nākošajos semināros visa grupa lietoja jauno atklājumu. Atbilžu kvalitāte atšķīrās tikai ar to, cik veikli katrs prata pārnest "tiltiņus". Nepatīkamais priekšmets nevienam vairs nesagādāja liekas raizes. Visiem bija tikai "labi" un "teicami".

Pēc mēneša runāja, ka mans atklājums ieviests visā fakultātē. Tiesa, dokumentālu pierādījumu tam nav.

"Atpūtas" cienīgi

Augstskolas vai no sākta gala ir notikušas literāras diskusijas, organizēti literārie pulciņi, izdoti legāli un puslegāli žurnāli. Ar to noņēmusās korporācijas, konkordijas, vienotnes, formāli un neformāli.

Arī mana paaudze nebija izņēmums. Profesors Jānis Porietis laikam vienīgais ir saglabājis Ekonomikas fakultātes žurnāla "Kalnā kāpējs" numurus un fakultātes saietos mēdz tos paplavināt.

Ko tikai tur nerakstīja! Cits pēla (kā toreiz prasīja), cits aizstāvēja dižgarus, Zoščenko, piemēram. Citu meistaroja stāstus un dzejoļus.

Pieticīgākie, mani ieskaitot, pūlējās apcerējumos noskaidrot, kas ir metrika un kas — stilistika. Mūs centās pamācīt aspirants Pēteris Zeile, studenti Ojārs Vācietis, Lija Bīdaka, Jānis Plotnieks u. c.

Rāja mūs, kā rāj jebkuru redakciju. Pats smagākais pārmetums — allaž apgalvoja, ka mūsu darbus droši varētu publicēt "Zeltenē", "Atpūtā", "Mājas Viesi" vai tml., jo nekādi neredzot, ka autori ir padomju studenti.

Mēs nevarējām noticēt. Vai tiešām šie žurnāli pieņemtu mūsu, ekonomistu, pašdarbību.

Pierādījums nāca pavisam no citas puses. Pie manis pienāca kāda līdz tam nepazīta studente un pasniedza skaistu, laikam arī iesmaržotu, aploksnī. Lai izlasot.

Vai tiešām mīlestības atklāsme? Toreiz tā parasti nedarīja...

Liels bija mans (un vēlāk arī citu kolēģu) izbrīns, kad aploksnē atradu "Atpūtas" 1939. g. Jaungada numura titullāpu, kuras aizmugurē ar redakcionālām izmaiņām bija nodrukāts viens mūsu žurnāla stāsts.

Sākumā nokārām galvas. Bet studentu dzīvesprieks ātri ņēma virsroku. Šis stāsts taču ne ar ko īpašu nebija atšķiries no citiem, ja nebija agrāk "pamanīts".

Tātad patiešām mēs varētu drukāties "Atpūtā"!

Vēstures labotāji

Toreiz pret kara katedru neviens necinījās. Neprasīja dienestu armijā aizstāt ar citu

dienestu. Pamati stāvēja stingri. Kurš gribēja, varēja iebilst pret virtuves pienākumiem. Piemēram, prasīt, lai nosūtīšanu kartupeļu nedēļās aizstāj ar kādu alternatīvu dienestu. Arī tas draudēja sabojāt "nākotni".

Kartupeļu lauka vietā mūs nosūtīja uz Universitātes bibliotēku. Tur laipnās bibliogrāfes nokrāva priekšā grēdu pēdējo gadu avižu un žurnālu. Uzdevums atbildīgs: pārskatīt visus rakstus un fotogrāfijas un aizlīmēt ar baltu papīru tās vietas, kur pieminēts vai redzams Berija. Berija tolaik no vēstures bija jālikvidē.

Berija solobildes gadījās reti, nebija jau Staļins. Grūti gāja ar grupu fotogrāfijām. Atrodi nu noziedznieku garajā vadoņu rindā vīrs Kremļa mauzoleja, svētku parādi pieņemot. Kāds acīgāks deva padomu: vispirms jāatrod Hruščovs. To pazīt daudz vieglāk. Tad Berija būs viņam blakus. Tā arī rīkojāties. Ja Beriju saskatīt neizdevās, aizlīmējām to, kas stāv blakus viņa gājējam.

Aizlīmējām tikai galvu. Mētelis nav vainīgs. Tie visai nīndai nākuši no viena "spec".

Par sabojātajiem bibliotēkas fondiem sirdis nesāpēja. Nojautām, ka neviens tos nepieprasīs.

Varējām izstaigāt tukšos Universitātes gaitenjus, ielūkoties vienā otrā skapī, kuru atvērt, visiem redzot, iekšējais cenzors nebija atļāvis. Vienā atradām bijušo absolventu diplomdarbus. Tas jau interesantāk. Kā nekā, pašiem būs jāraksta.

Īpašu interesi radīja zinātnisko vadītāju un recenzentu atsauksmes. Pieņēmām, ka tās ir augstā profesionālā līmenī un objektīvi vērtē darbā paveikto. Tomēr gramatikas kļūdu dažās bija par daudz.

Sameklējām sarkano tinti un sākām labot. Tikai tās kļūdas, par kurām bijām pilnīgi droši. Saubu gadījumos tainība rakstītājam.

Ja kļūdu skaits pārsniedza iestājeskāmena sacerējumā atļauto, apakšā rakstījām "neapmierinoši" vai likām "divnieku".

Visu akurāti nolikām atpakaļ savā vietā. Cerējām, ka "šos" vēstures labojumus kāds noteikti atradīs un būs varen pārsteigts.

Kas to deva: tagad, no gadu tāluma raugoties, kā viens, tā otrs darbs bija "pa tukšo". Vēsturi izlabot nevar.

Kā mani "izvilka"

Latvijas Universitātes satversmē, ko pieņēma 1923. gadā, katedras nav pieminētas. Latviešu konversācijas vārdnīcā par katedrām lasām: "Katedra (gr. kathedra, sēdekļis, krēsls), paaugstināts sēdekļis baznīcā mācītājam, klasē skolotājam, klausītavā profesoram; arī prof. vieta augstskolā." Kapitāldarbs "Latvijas Universitāte divdesmit gados" arī neienes istu skaidrību, vai katedras mūsdienu izpratnē ir bijušas vai nē.

Es studēju no 1950. līdz 1955. g., un iespajds bija tāds, ka katedru drīzāk nav, nekā ir. Tomēr biju maldījies: mani izsauca uz katedras sēdi aizstāvēt diplomdarbu.

Recenzents bija prokurors, vadītājs — advokāts (tagad, laiki mainās, dažī domā, ka abiem jābūt prokuroriem), es — tiesājamais.

Process pamatīgs, jo abas puses — profesori. Cik toreiz Universitātē bija profesoru, pat tagad nezinu: vēl 12 gadus vēlāk to bija tikai 12. Man bija laimējies.

Pēc procesa atklātās daļas mani palūdza

iziet. Tālāk stāsta bijušais kopmitnes biedrs, toreiz aspirants, kurš varēja palikt.

Advokāts prasījis "5", prokurors devis ne vairāk par "4". Vienoties nevar. Un nevar... Tad advokāts izšāvis no "smagā lielgabala".

— Es piekritīšu likt "4", ja jūs pateiksiet, kas nesen aizstāvētajā zinātnju kandidāta disertācijā par to pašu tēmu ir izpētīts vairāk.

Kamēr izklist šāvienu dūmi, pateikšu, ka disertāciju bija aizstāvējis Valsts komitejas priekšsēdētāja vietnieks, tās pašas, kuras nodaļā biju diplomdarba praksē. Varējām izmantot tos pašus materiālus, bet nevarējām apmainīties darbiem. Man tik liela priekšnieka darbu nedeļa, bet viņš nesaprata manu valodu. Tātad, zinātniska tēlpatīja.

Kad dūmi bija izkļūduši, izrādījās, ka esam uzvarējuši.

Tā ar zilo diplomu kabatā (līdz sarkanajam pietrūka citu rādītāju) devos uz Latvijas ziemeļiem.

Piecus gadus nostrādājis morāli ienesīgā darbā, atcerējos stāstīto notikumu un nodomāju: ja tās disertācijas tādi diplomdarbi vien ir, kāpēc man arī nepameģināt. Pamēģināju. Un tā kļuva profesors.

Profesora novēlējums

Mūs studiju gados nelutināja ar slavenu profesoru lekcijām. Pats ievērojamākais — Eduards Balodis nomira 1951. g. 1. oktobrī, nolasījis mums septembrī dažas lekcijas. Grūti pat atsaukt atmiņā viņa priekšmetu. Atzīmju grāmatiņā ieraksta nav. Bet profesora novēlējumu, kuru viņš deva pirmajā lekcijā, neaizmirsīšu visu mūžu.

"Ja esat nolēmuši mācīties par ekonomistiem, atcerieties, ka labs ekonomists nav tas, kurš domā, kā ietaupīt naudu: labs ekonomists domā, kā naudu nopelnīt."

Gadu gaitā dzirdētajam radās dziļāks filozofisks saturs. Vai tie runa tikai par naudu? Varbūt par dzīves pozīciju. Viss, kas mums ir, nav saglabājams nemainīgs. Tas ir jāizlieto, jādalās ar citiem, jālaiž apgrozībā, bet tik mērķtiecīgi, lai atdotais atgrieztos atpakaļ, turklāt pieaudzis, bagātinājies, kļuvis lielāks. Varbūt tieši šajā atjaunošanās un pieaugšanas procesā slēpjas mērķu kvintesence.

Vai katrs profesors pasaka kaut vienu atziņu, ko studenti atcerētos 40 gadus? Parasti atmiņā paliek mācītās zinātnes karkasti, savdabīgo pasniedzēju īpatnības, kāda divainība. Bet dzīves atziņa? Kaut viena vienīga...

Lasot vecas grāmatas, arvien no jauna rodas jautājums, kā agrāko laiku lektori varēja piesaistīt studentu uzmanību bez brīdinājumiem "obligāti", bez reģistrācijas žurnālā, bez "tējām" un "kafijām" dekanātā.

Piemēram, Zenta Mauriņa, kuras lekcijas esot klausījušies gaiteni, jo auditorijā nepieticis vietas.

Vai tie bija citi lektori vai citi studenti? Vai laikmets bija cits, kad vieni un otri svēti ticēja un kalpoja zinātnēi?

Atbildes nav. Varbūt meklēsim. Visi kopā.

Akurātera motīvs

Mazais bānītis, caur novembra nakts tumsu lēni čukādams, savāca studentus no plašās Zilkalna apkārtnes. Pārsēšanās uz lielo Rīgas ekspresi notika viņpus bezgalīgajiem Dikļu purvjiem. Tur pusnakts

stundā stacijas uzgaidāmā telpa piebira pilna studentiem. Paši kaut kur sameklēja malkas atūzas, kurināja čuguna kara krāsniņu, paši uzraudzīja mirgojošo petrolejas aciņu un, protams, risināja nebeidzamas sarunas. Sapazinās fiziki ar lirikiem, praktiķi ar sapņotājiem — garām skrejošajā ceļā kopībā, lai saltajā ritā katrs atsevišķi stātos preti savam liktenim, cīnītos par mērķi: pilnīgi reālu vai sapņotu.

Man tajā naktī negribējās skaļi tērgāt. Biju nosēdies patālāk no strīdu epicentra, un laikam tādu pat noskaņu dēļ tur, apdūlšajā mētelīti ietinusies, atradās mana šīs nakts paziņa.

Runājām maz, vairāk kavēdamies nakts noskaņās. Varbūt tās bija atmiņas par nākotni? Kad izgaist telpas un laika dimensijas... Kad atāust bērības saulainā vasara. Balti mākoņu torņi Meldrupes atvara dziļumā... Tikai mēs nebijām bērni. Neveiksmes mūs vairs nebaidīja. Liktenis bija uzvarēts. Un naktsstundas kļuva ātras kā upes vilņi...

Ar vibrējošu svilpienu savu tuvošanos stacijai pieteica Rīgas tālbraucis. Uz vilcienu devāmies kopā un iekāpām vienā vagonā.

Viņu sauca Astra. Tāla zvaigzne vai balta astere, tikai skaitāka par citām?

Pēc stāsta varēja atsaukt atmiņā mājiņu, kurā šīs nakts pievakarē bija palikusi Astras māmuļa. Pieņēmusi vientulību, lai meita vēlreiz varētu meklēt viņas neatrasto zvaigzni.

Mājiņu es biju agrāk ievērojis. Ejot uz mazbāniņu, no ceļa tā bija redzama. Meža ielokā. Klausoties Astras vārdus, arvien skaidrāk acu priekšā nostājās apsuņojušais jumts, pār kuru pacēlās ābeļu vainagi.

Ābeles esot vienīgā viņu bagātība. Kad Astra atvēra kofertīti, lai mani pacienātu, tur bija gandrīz tikai āboli.

Cik ilgi mēs izturēsim ar āboliem? Man pašam nebija arī ābeles. Bet toreiz naktsdomas kavējās tikai pie Astras. Kāpēc viņa tik bāla? Vai vagona puskrēslā garām skrejošo staciju laternu zibšņi rada tādu apgaismojumu? Ko es varētu viņai palīdzēt? Itin neko, jo pašam vēl nav nekā, viss vēl jāsasniedz... Jā, tad gan...

Aiz vagona logiem jau pelēkoja drūma darbadiena. Tālumā vīrs Rīgas varēja saskatīt zili violetu slogu: mākoņi vai agri pamodināto fabriku dūmi?

Kļuva auksti.

Drīz būsīm galā. Īss skrējienis uz kopmitni, galva zem krāna, un deviņos sēdēsīm auditorijās.

— No nākošajām brīvdienām atkal brauksim kopā?

— Noteikti! Tik jauka nakts...

Un aizmirsām apmainīties adresēm, norunāt satikšanos. Ak, šie sapņi, kuriem jāpiepildās pašiem no sevis! Dzīvē gan tā nenotiek...

Braucu ar nakts vilcienu vienu reizi, otru, bet Astru vairs nesatiku.

Vēroju viņas mājiņu garāmejojot. Tā arvien vairāk pieplaka zemei, bet ābeļu vainagi pacēlās augstāk un augstāk... Neviena cilvēka.

Tikai daudz, daudz vēlāk, kad biju iemācījies dzīvē cīnīties un dažreiz arī uzvarēt, sapratu, ka vajadzēja ieiēt un apjautāties.

Toreiz to neizdarīju. Atkal kaut kas nogrima pagātnes vizijās. Lai tur kļūtu vēl skaistāks. Atmiņā skan skumjš sapnis... Un izskanēs līdz ar dzīvi.

ES ATNĀKŠU KĀ ZILU ROŽU SNIEGS...

Šopavasara bija viņas pirmā uzstāšanās dzimtenē. Dzeju runāja ne tikai lūpas, bet arī dejas solim pakļautais augums un garais, zilais tērps. Pārsteidzošs notikums Latvijas kultūras dzīvē, kad pat "Dienas" smalko aprindu hronists publiski atzinās mīlestībā. Bijušajai Latvijas Universitātes filozofijas studentei. Šobrīd viena no visdziļāk filozofējošām latviešu dzejniecēm. Šopavasara no Londonas Rigā bija ieradusies VELTA SNIKERE.

Tad arī notika viņas saruna ar "UA" pārstāvi, kura ārpus darba arī filozofē un kurai dzejniece sacīja...

— Filozofijā katram ir sava taka.

— Kāpēc jūs izvēlējāties jogas taku?

— Jogas uzskatus es nepārņemu. Tie jau bija mani.

— Vai tādā gadījumā starp jūsu mikrokosmu un makrokosmu neradās plaisa, jo Latvija ir kristīgās kultūras zeme.

— Kristietība kā reliģija man nebija tuva, tāpēc es nejutu šķēršļus, lai kļūtu par jogu.

— Vai tas notika studējot Latvijas Universitātē?

— Es jau piedzimu ar interesi par austrumiem. Jau kopš bērnības es meditēju par nemirstību, nāvi.

— Toreiz jūs taču vēl nezinājāt, kādās formās jūs meditējat — austrumu vai rietumu.

— Es meditēju pati savās. Ģimnāzijas gados sastapu jogas filozofu Hariju Dikmani, kurš bija studējis Indijā pie Sivanandas. Tad arī sapratu, ka jogas filozofija ir tas, kas man vajadzīgs. Uzskatu, ka vismaz vienā no iepriekšējām dzīvē esmu bijusi jogs.

— Vai jūs nedomājat, ka arī kādā no nākamajām dzīvē būsiet jogs?

— Laikam tas ir neizbēgami. Par jogu nevar kļūt formāli, bet tikai caur dziļu iekšēju pārmaiņu, un šī pārmaiņa tiek nesta līdz visās nākamajās dzīvēs.

Gaisma... Ir izskanējis šis vārds. Bet rokas, kas bija sakļautas, ceļas augšup un veras vaļā. Es dzirdu un redzu, kā gaisma pārņem pasauli. Un vēl... Es nojausu, cik tuva un reizē tālā ir šī filozofijas kategorija.

— Jūsu dzejas izpildījumā ir apvienoti divi simboli — vārda un kustības.

— Kustība dzejai dod klāt vēl vienu dimensiju.

— Šī dimensija ir kā bulta, kas trāpa tieši sirdī.

— Ja valodu papildina vēl kaut kas, piemēram, kustība, saprātam to vieglāk uztvert. Iespējams, ka valodas pirmsākumos tā bija apvienota ar kustību, kura ir tik raksturīga dzīvībai radībai. Arī dzīvnieki sazinās ar kustības palīdzību.

— Taču jūsu izpildījumā latviskais vārds ir apvienots ar indiešu dejas kustību, radot sen neizjustu harmoniju, kaut arī šīs tautas šķir turpat puspasaulē. Varbūt šī harmonija ir atmiņas par tiem laikiem, kad mēs bijām viena tauta "baltajā tīrelī"?

— Jā, ļoti iespējams. Visas Eiropas tautas ir cēlušās no vienas saknes, vienas pirmtautas. Tā ir pierādīta filoloģiska hipotēze.

— Jūs kā rietumu cilvēks... Kā jūs jūtaties austrumu domāšanas formās?

— Kā mājās. Es uzskatu, ka arī latviešu tautas dziesmas apvieno sevi gan rietumu, gan

austrumu domāšanas formas. Rietumu cilvēku raksturo darba tikums, caur kuru tiek attīstīta loģiskā, racionālā domāšana. Austrumu cilvēks ielūkojas savā dziļajā iekšējā realitātē. Latviešu tautasdziesmās abi šie virzieni ir apvienoti: līdz ar darba tikuma aprakstu tām piemīt dziļi metafiziska kvalitāte, kā arī formas skaistums. Tā kā latviešu tautasdziesmas ir tuvākās cilvēces garīgajai pirmsaknei.

— Jūs uzskatāt, ka no šīs pirmsaknes izauguši divi atzari, kurus šodien mēs dēvējam par austrumu un rietumu domāšanas formām.

— Ir jau bijuši vēl citi atzari, kas, iespējams, savu laiku jau pārdzīvojuši. Mēs nezinām, cik kultūras formas ir pastāvējušas.

— Vai jums nešķiet, ka rietumu cilvēks vairāk tiecas sakārtot pasauli sev apkārt, bet austrumu cilvēks — sakārtot sevi.

— Jā, bet šīs tieksmes nav tālu viena no otras. Abas ir izaugušas no vienas cilvēcības saknes, tikai specializējušās uz dažādiem tās aspektiem. Šodien līdz ar zinātnes attīstību rietumos, tās tuvojas viena otrai. Zinātne apraksta ļoti sīkas, acij nesaskatāmas matērijas daļiņas, un šajos aprakstos var atrast līdzības ar austrumu mistiķu sacerējumiem. Kas attiecas uz pašu cilvēku, tad austrumos valda uzskats, ka nesakārtojot sevi, nevar sakārtot pasauli. Šāda doma sastopama arī kristietībā — ja debesu valstība ir tavā dvēselē, tu to radīsi arī pēdas virsū.

Personīgi es austrumu un rietumu domāšanas formās nejutu nekādas pretrīskības.

— Jā, to var just, kad jūs runājat savu dzeju, reizē tēlojot to ar indiešu dejas kustībām. It kā tiek dots mājiens uz esamības dziļumiem, neatsakoties no realitātes. Varbūt tā ir tikai mana ilūzija...

— Ilūzija ir tikai izklaidējošā māksla. Bet ir arī tādi mākslinieki, kuriem piemīt neatvairāma vēlēšanās iet tālāk par acumirkļa emocijām, iet dziļāk tur, kur var rast atbildi par jēgu. Cilvēka esamības dziļākās dimensijas nav iespējams izteikt bez mākslas. Racionālais saprāts viens pats nav visspēcīgs.

— Reizē ar dziļumu mākslai piemīt arī formas skaistums.

— Tas jau arī vilina iet dziļāk.

— Un kad māksla liecina par traģiku...

— No tās nevar izbēgt, tā jāpieņem kā dzīves skaistuma sastāvdaļa. Arī Kristus atnesa prieka vēsti, nevis lika raudāt un gaudulot.

"Es jums atnesu prieka vēsti,

Kāds teica un mira par to,

Vēl vienmēr prieka rētas asiņo, asiņo,

Jo prieks ir bistams un svešs."

Savukārt R. M. Rilke ir šāds dzejolis:

"Ko tu dzejniek dari?

...

Es slavēju.

Arī šausmīgo un neuzvaramo."

Tā ir īstenības pieņemšana tās pilnībā.

— Jānis Poruks rakstīja: "Kāpēc gan noliegt asaras, ja tās ir mums visiem."

— Bet ne jau visi mēs spējam traģiku

pilnvērtīgi uzņemt. To darīt palīdz māksla, kas izgaismo ceļu uz sevis apzināšanos dzīves centrā.

Ar Veltu Sniķeri sarunājusies
JOLANTA APINE

• ATTĒLA V. SNIKERE SARUNA AR V. VECGRĀV

RUDENS IMPRESIJAS

Neviens nav saņēmis, tik vien kā
projām dots.

Kur zelta lapa tiek caur vēja pirkstiem
slīdot.

Gar retu aci uzmirdzot un spīdot?

Nez kādā virspusē

Uznīris spulgodams.

Zeltainais vaibsts,

Dārzus apbūris pārklādams.

Sēj sēras, sēj un smīdzina

Šis smaids, kam nevajag pretsmaida.

Sāp rudens zemē liekdamsies.

Sāp zelta smaids, sāp tiekdamsies

Pret debess bezgaību.

Vai dālijas salijis saules zelts

Dziesi sarkanu asteru brūcās?

Astra hecas pret zemi.

Skrej vizošu loku ap dobes malu

Sūdraba spēre.

Aizklājies, aizklājies, spožum.

Pārāk rudeniņš košum —

Bērza zeltainie maņi

Izirstot plīvīnās plātī.

Apeld mākonu pūmu kāsis,

Skredams virpulu virpūjos īsto

Baltu taureņi apskauj īsti

Vidū pārslām zelta lapas birst.

Astra rudens rasu raud.

Vēji gārdz un vaid.

Nelaiķa izeji.

Neapjaud.

Rudens raibums, ziemas zaigums

Skaistums nāvīgs, priekam

nepieklāvīgs

Noznaugi draud.

DIKTI JAU LĒNI, BET EJAM...

Ventspils ostā atspēros un ielēcu pie "Saktas" ziedu jūrā. Es visvisādi peldēju, gan kraulā, gan tauriņstilā, līdz beidzot izpeldēju kanāla malā: kad izniru, man rokā bija 3 dzeltenas dālijas un bikškatatā vairs nebija 3 rubļu.

"Vai, cik jauki," — teica Ekonomikas fakultātes dekāna vietniece INTA CIEMIŅA, kārtodama ziedus vāzītē uz galdiņa. Pie

galdiņa krēsliņš. Krēsliņš kā jau krēsls. Diezin cik romantiski, liekas, vis nav šai krēslā sēdēt," — izteicu minējumu.

— Jā, tas nav saistīts ne ar manu dzīves veidu, ne ar ko citu. Tā ir vienkārša nejausība, ka man to piedāvāja, un man nezin kāpēc sākumā likās, ka es šeit sēžot kaut ko varētu panākt.

— Un kā šķiet beigās?

— Es mēģināju, mēģināju, bet diemžēl tas uzrāviens nebija tik spējš, un ar vienu gadu vien jau nepietiek. Visi tie procesi augstskolā virzās uz priekšu tā pamazām. Kaut kā liekas, ka skolās pārmaiņas notiek straujāk.

— Starp citu, nogurst vai ļoti nogurst mācībspēks?

— Vispār jau nogurst. Brīžiems, kad ir tāda nelabvēlīga atmosfēra, pat ļoti.

— Kur rodāt spēkus jaunam darba cēlienam?

— Katrs jau laikam kādas individuālas iespējas atrod. Nu, bet visumā var iedzert kafiju un parunāt ar kolēģiem.

— Un ir arī jums te tā kafija?

— Jā! Tādā ziņā mēs te kopumā esam apmierināti. Kafija, tas ir tāds kolēģus vienojošs moments, bet normāli pastrādāt laikam var tikai mājās. Mācībspēkiem bieži pārmet, ka it kā te daudz uz vietas vajadzētu grozīties. Manuprāt, lai līmenī varētu sagatavot lekcijas, ir jāstrādā mājās tā, lai visu apkārtnotiekošo ne redzētu, ne dzirdētu, un tad jānāk ar sava darba rezultātiem. Un tas ir galvenais, nevis šeit kulstīties, knosīties un atsēdētās stundas skaitīt.

— Vai ir jūtama mainījies docētāju attieksme pret savu darbu?

— Katrs docētājs tomēr MĒGINA revidēt savu pasniegšanas metodiku, saturu, bet nekāda labuma jau tajā viņš nesaskata. Slodze liela, izdarīt grūti, un atdeve ir ļoti

maza. Nav jūtama konkurence. Slodzes, atkarībā no tā, vai studenti nāk vai nē, jau nemainās.

— Tātad tas, vai es strādāju slikti vai ļoti slikti, principā ir vienalga.

— Jā, šobrīd varētu runāt vienīgi par kaut kādu personīgu gandarijumu, ne vairāk. Daudzi kolēģi jau arī aiziet. Ne tāpēc, ka viņi šeit nespētu sevi realizēt, bet tādēļ, ka ārpusē saskata lielāku labumu. Tāpat arī studenti neļūt šo konkurenci.

— Starp citu, par studentiem. Ja es jums varētu piedāvāt iespēju uz vienu mēnesi aizceļot ārpus bijušās Padomijas robežām, kurai valstij piederētu jūsu simpātijas?

— O, jūs to man kā studentei piedāvātu?

— Nē, jums kā sievietei!

— Es visu laiku tomēr savu skatu vērsu uz R — Eiropu. Domāju, ka Savienotās Valstis un tā puslode vispār ir mums svešāka. Droši vien tā varētu būt Vācija, vai kāda no Eiropas "mazajām" valstiņām.

— Ja mēs šādus neierobežotus piedāvājumus, braukt TUR pašizglītoties, izteiktu studentiem, vai viņi šobrīd būtu tam gatavi?

— Ja tas būtu tāds mehāniskais princips, tad sākumā jau brauktu ļoti daudzi, arī pasniedzēji, bet tiklīdz viņi apjaustu, ka nevar to visu celt, sāktos atlase. Daļa studentu jau šobrīd brauc, brauc pie radiem, draugiem, un tad jau viņi arī novērtē, kā tur tās mācību lietas tiek kārtotas. Līdz šim neesmu satikusi studentu, kurš būtu studējis ārzemēs un realizējis programmu pilnībā. Neveiksmes gadījumā neviens ar to nedalās. Es pati arī ļoti maz esmu braukusi, un mani atbaida iespējamās problēmas, ar kurām nevarētu tikt galā.

— Ir jau vēl arī otra — komerciālā puse. Laimīgs tas, kam radinieki ir ar mieru apmaksāt studijas. Bet... piemēram, Diseldorfas Ekonomikas institūtā viena gada studijas izmaksā aptuveni 80 000 DM, kas ir trīs jaunu mašīnu vērtība. Vaļam runāt, ka viens otrs kādu mašīnu ir nodzēris, bet trīs mašīnas nomācīties — uz to, šķiet, students nav gatavs...

— Par to es vispār nerunāju, un nezinu, kādā veidā šie ļautiņi tādu naudu var iegūt. Fakts, ka tā ir milzīga bremze.

— Protams, var jau kaut ko izdomāt. Piemēram, pusgažu mācīties un nopirkt VIENU auto, un tad ar lielu ātrumu... tikpat lielu, kādā šobrīd Latviju atzīst pasaules valstis. Es ar šausmām gaidu, kad LR sāks atzīt visas Āfrikas valstiņas. Mums jau šobrīd ir diezgan pašsaur diplomātiskais korpus...

— Man arī tā pati doma. Tā pamazām, pamazām, Malaizija un tā tālāk.

— ... un reāli visus tos robus mūsu diplomātiskajā misijā ārzemēs būs jāizpilda tiem, kuri šobrīd studē.

— Kā jaunie spēki! Grūti spriest, vai viņi būs šiem darbiem gatavi. Domāju, ka noteikta atbildība jāuzņemas arī augstskolai, ietverot tādus un tāda līmeņa kursus, kas pamatos šīs zināšanas dotu.

— Vai vispār var just, ka students mēģina mainīt savu nostāju pret studijām?

— To es pēdējos gados tiešām novēroju.

Ja kādreiz nebija absolūti nekādas reakcijas no studentu puses, interese kaut ko padziļināti paskatīties, tad šobrīd šis tas jau ir. No grupas vidēji varētu būt kādi trīs cilvēki, citur vairāk vai mazāk, kuri tiešām vēlas pēc individuāla plāna strādāt. Visumā tāda vēlme ir jūtama.

— Pirms pāris gadiem sakarā ar aktivitātēm Padomju Armijā zēnu vidū strauji kļuva populāra augstākā izglītība. Šis vilnis sasniedza pat Liepājas Pedagoģisko institūtu, kur puiši stāvēja pie informācijas dēļa un domāja, kas tad varētu būt viņu dzīves aicinājums — bērnudārza audzinātājs vai 1. — 4. klašu matemātikas skolotājs. Arī šodien daudzi studē tāpēc, lai nebūtu jāiet dienēt, un tas ir jāapzinās.

— Tas ir viens pamudinājums, un otrs ir tas, ka studējot var it kā paildzināt gaišu jaunību. Nav jāiet strādāt utt. Šobrīd jauns cilvēks, ja viņam ir daudz maz stabili materiālie apstākļi no vecāku puses, ir ieinteresēts pavaloties vēl kādus gadus, un nevis tikai ziņību dēļ. "ZINĪBU ALKAS" jau nu nebūt nav vairumam to, kas te sanāk studēt. Ja tautsaimniecība izrādītu lielāku ieinteresētību par šiem speciālistiem, tad jau neviens pa to augstskolu nevaļotos. Viņi būtu ieinteresēti ātrāk un labāk beigt mācības un uzsākt tīri aktīvu darba dzīvi, par to saņemot tīri pieklājīgu samaksu. Kamēr strādnieks saņem tūkstšus, bet jaunais speciālists stipri mazāk, tikmēr izglītībai prestiža nebūs.

— Interesanti, kad tad īsti studentam rodas tā doma, ka viņš tiešām varētu būt tas, par ko mācās?

— Pagaidām jau konkurss paliek ārpus augstskolas sienām. Students ienāk, jau aizdūrvē izdomādams, uz ko viņš nāks. Vēlāk augstskolas iekšienē, kad viņš redz, kas ir kas, veidojas zināma studentu kustība no viena virziena uz otru. Nākošgad eksperimenta veidā mēs plānojam KOPĪGO UZŅĒMSANU — t. i., uzņemšanu fakultātē nevis pa studiju virzieniem. Tad arī būs jārēķinās ar to, ka konkurss ienāk augstskolā. Protams, būs jāpāriet arī uz t. s. priekšmetu sistēmu, un tad katrs students pats sāks veidot savu mācību plānu. Principā, mēs jau ejam uz to, dikti jau lēni, bet ejam.

— Patīkami dzirdēt, ka būs vismaz kas jauns.

— Jā, domāju, ka esošā sistēma sevi jau ir izsmēlusi. Studentiem ir grūti apgūt izvēles priekšmetus tāpēc, ka viņiem liela slodze mehāniski jāatsēž auditorijās. Mācībspēkiem savukārt ir liela auditoriju slodze, un metodiskajam un, piedodiet, zinātniskajam darbam viņam tā laiciņa pietrūkst.

Ar šo te arī INGERŪNS ir pierādījis, ka viņš MĀK arī kaut ko nopietnu uzrakstīt, ko arī vajadzēja pierādīt.

Meitenes, kuras vēlētos ar INGERŪNU sarakstīties, var rakstīt uz "UA" redakciju personīgi INGERŪNAM.

INGERŪNS

DZINTARA LIEPIŅA foto

MA

Visi grupas studenti vienlaikus izvelk katrs savu biļeti, uzraksta atbildi uz tajā dotajiem jautājumiem un ir brīvi. Es pēc tam mierīgā garā viņu uzrakstīto izlasu, novērtēju gan pēc satura, gan pēc izklāstījuma prasmes, un visa grupa atkal sapulcējas, lai kopīgi apspriestu un izvērtētu eksāmena rezultātus. Katrs atsevišķais students, iepazīties ar manām rakstiskajām piezīmēm uz viņa eksāmena darba lapušu malām, var mutiski izteikt savus papildinājumus un skaidrojumus. Tas viss ļauj daudz objektīvāk novērtēt un salīdzināt katra studenta zināšanas un izpratni.

Ar gandarījumu vēroju, ka arī mani jaunākie kolēģi arvien vairāk sāk izmantot šādu eksaminēšanas veidu, kaut arī tā no mācībspēka prasa ievērojami vairāk darba.

Taču mēs, mācībspēki, esam studentu dēļ, un nevis otrādi!

KĀ ES "BURZĪJOS" AKTIERU APRINDĀS

Ar mākslinieku Artūru Frinbergu raibajos dzīves ceļos iznāca satikties divos tās posmos. Vispirms viņa slavas vislielākā spožuma gados Latvijas Nacionālajā Operā, un tad jau pēc pārtraukuma atkal "vecajā mīļajā Dailītē", kuras kolektīvs manai sirdij ir sevišķi tuvs.

Par to, ka man dzīvē ir nācies diezgan daudz "paburzīties" aktieru aprindās, no tā ļoti daudz gūstot savai garīgajai izaugsmei, par to, ka līdz ar to bija iespēja tuvāk iepazīties ar Artūru Frinbergu, jāpateicas Lielajam Meistaram Eduardam Smiļģim. Dailinieku vecākā paaudze atceras, ka tieši Smiļģim esot radusies ideja, ka viņa aktieriem jāapgūst ekonomikas zinātnes. Pilnīgi iespējams, ka viņam šāda doma radās tāpēc, lai aktieriem vēl un vēl nebūtu "jāzūbra" toreiz gandrīz vai obligāti apgūstamais partijas vēstures "isais kurss", jo tikko aprakstītās norisinājās vēl piecdesmito gadu pirmajā pusē. Vēl šodien nezinu, kam par to jāpateicas, ka izvēle — ko uzaicināt par lektoru, bija šo rindu autoram. Iespējams, ka Likteņa roku Smiļģa personā, bija palīdzējusi virzīt mana komercskolas biedrene Venta Vecumniece.

Jau krietni vēlāk, sekojot Dailes teātra piemēram, mani uz vieslekcijām par aktuālām tautas saimniecības problēmām mūsu Operas kolektīvam, sāka sistemātiski uzaicināt tās toreizējais galvenais režisors, ar lielu garīgo interešu plašumu apveltītais Kārlis Liepa. Tad arī iznāca tuvāk iepazīties ar Artūru Frinbergu.

Savienībā jau diemžēl bija beidzies Hruščova sāktais atkusnis, ekonomikā nedalīti valdīja toreiz neapstrīdamās komandadministratīvās metodes, sešdesmito gadu sākumā valsts vadītāju, un, ko tur liegties, arī ekonomistu dotie rožainie solījumi arvien biežāk nepildījās. Toreizējā ekonomiskā situācija gan nebija ne tuvu tik dramatiska, kāda tā ir šobrīd. Toreiz arī nevarēja pat ieminēties par saimniecisko un politisko patstāvību. Taču arī toreiz

ļaudis sāka izteikt savu neizpratni par to, kāpēc tik jauki iepļānotais neistenojas. Arī opereteātra ļaudis, gan darbinieki, gan tādi tautā iemīļoti mākslinieki kā Žermēna Heine — Vāgnere, Pēteris Grāvelis, Laima Andersone — Silāre, Miķelis Fišers, Rihards Glāzups un daudzi citi, katrā lekcijā nebaidījās uzdot lektoram grūtus jautājumus, vai kā toreiz mēdza teikt — asus jautājumus. Un tādos gadījumos, kad lektors izmisīgi pūlējās izskaidrot ekonomisko nebūšanu dziļākos cēloņus, viņam palīgā ar savu labestīgo humoru nāca viens no cītīgākajiem klausītājiem — grūtu dzīves skolu izgājušais un tomēr vienmēr dzīvespriecīgais Artūrs Frinbergs. Viņa sirsniņās un jauktību izraisošās repliķās, ka

•JĀNIS PORIETIS

Foto no UA arhīviem

lektors, viņaprāt, taču neesot vienīgais mūsu nebūšanu vaininieks, ka aktieri nevarot cerēt uz algu paaugstināšanu, jo tad taču viņi sāksot pelnīt tik pat daudz cik krāvēji, un līdzīgas, palīdzēja radīt tādu gaisotni, kas rosināja vēlēšanos diskusiju turpināt nākamajā tikšanās reizē.

Parasti pēc kārtējās lekcijas mūsu pārrunas vēl turpinājās šaurākā lokā un tajās, ja vien nebija aizņemts ar ko citu, aktīvi piedalījās arī Artūrs Frinbergs. Šis pārrunas kaut nedaudz ļāva iepazīt viņu arī ārpus skatuves dēļiem. Ļāva iepazīt, tā sakot, tuvplānā.

Ir taču tā, ka talantīgs aktieris, kāds neapšaubāmi bija arī Artūrs Frinbergs, uz skatuves dēļiem operas vai lugas pozitīvo varoni padara skatītāju uztverē vēl pozitīvāku un otrādi. Sevi un citus mūsu dzīves "teātri" vērojot, radies secinājums, ka negatīvo "lomu" tēlojums mums parasti padodas vieglāk un dabiskāk. Naida, egoisma, tumsonības izpausmes ir sulīgākas, pārliecinošākas un iedarbīgākas, nekā tādas pozitīvas izjūtas kā mīlestība,

cilvēciskums, žēlsirdība un gudrība. Varbūt to nosaka zemapziņā nenojausti saglabāties sava veida atavisms no tālajiem pirmatnēji mežonīgajiem senčiem? Taču kļūt šajā ziņā par totālu pesimistu arī par laimi nav pamata. Cilvēces gara kultūras augšupeju visos laikos, visās sabiedrībās ir veicinājuši un virzījuši tādi dažādu profesiju ļaudis, kuru dzīves, kuru dvēseles dabiskais stāvoklis ir iejūtība, labestība un sirdsskaidrība.

Šāds cilvēks, pēc manas visciešākās pārliecības, bija arī Artūrs Frinbergs. Šāds secinājums radās jau pieminētajās pārrunās pēc kārtējās lekcijas, kuru intimitāte ļāva daudz maz tuvāk ielūkoties Mākslinieka domu un jūtu pasaulē, vēl jo vairāk tāpēc, ka viņš attiecībā ar cilvēkiem bija spējis saglabāt atvērtu sirdi un savstarpēju uzticēšanos. Šis jaukā īpašības, kuras piemīt bērnībā, bet kuras diemžēl parasti pazaudējam, kļūdami vecāki, gudrāki un arī viens pret otru aizdomīgāki un piesardzīgāki.

Būdams sirdscilvēks, Artūrs Frinbergs tanī laikā bija apveltīts ar asu prātu un apskaužamu prasmi no raibā ikdienas norišu kaleidoskopa izlobīt savu galveno, pašu būtiskāko. Iespējams, ka tas arī bija viens no cēloņiem tam, ka viņa uz skatuves tēlotie personāži bija tik pārliecinoši un ar tādu filozofisku gaisotni apgaroti.

Uz pašām augstākajām mākslas virsotnēm Artūrs Frinbergs bija kāpis, grūtā un neatlaidīgā darbā attīstot savu dabas doto talantu.

Gāja gadi... Artūrs Frinbergs jau labu laiku vairs ar savu vareno balsi netricināja mūsu Operas namu. Un tad, gluži negaidot, es viņu atkal sastapu. Šoreiz jau Dailes teātri, pavisam pieticīgas, veca vīra lomas tēlojot. Protams, aprunājāmies. Viņa optimisms un dzīvesprieks staroja arī šī teātra kolektīvā.

Cik jauka un aizkustinoša bija mūsu atkalsastapšanās, šoreiz jau pavisam citos apstākļos, citā kolektīvā. Tāds pat kā kādreiz savas slavas zenītā, arī jaunajā vidē Artūrs Frinbergs bija gaiši labestīgs, humora pilns, darbīgs un ar ļoti lielu pienākuma apziņu pret savu, kā viņš pats omulīgi smēja, mazo pensionāra haltūriņu, kura arī šoreiz tāpat bija Māksla ar lielo burtu.

Un vēlreiz pelēkā dzīve sniedza spilgtu jo spilgtu apliecinājumu tam, ka lieli un gaiši cilvēki ir un paliek tādi arī mazos darbos, ka viņi tādi ir vienmēr un visur. Viņa gaišās auras starojumā tiem, kam no tās arī tiek kāds stariņš, pašiem gribējās kaut nedaudz būt tādiem kā Artūrs Frinbergs.

01. 03. 90.

vvv

ZELTA MEKLĒTĀJI KOKNESĒ

LU SATVERSMĒ APSTIPRINĀTA LR AUGSTĀKAJĀ PADOME

JAUNUMI

18. septembrī, saskaņā ar pieņemto izglītības likumu, Latvijas Republikas AP apstiprināja LU Satversmi. Par Universitātes rektoru apstiprināja profesoru Juri Zaķi, kurš augstskolu vada jau kopš 1987. gada. Nākošās LU rektora vēlēšanas notiks pēc gada.

STIPENDĻA

sekmīgam studentam septembrī būs 129 rubļi. Kopš pagājušā gada klāt pielikti 8 rubļi.

Studentu Arodkomiteja vērsusi augstākstāvošo iestāžu uzmanību uz to, ka šī summa ir puse no iztikas minimuma, tāpēc iespējams, ka oktobrī stipendijas tiks paaugstinātas.

MAKSA PAR KOPMTINĒM

ir 10 rubļi mēnesī tikai tad, ja studentam ir 6 m² dzīvojamās platības. Ja katram studentam piešķirts mazāk nekā 6 m², tad arī summa attiecīgi ir mazāka.

BALTIJAS STUDENTU PADOME

sanāks šī gada oktobrī Tallinā. Tad arī paredzēts apspriest jaunā mācību gada darbības un sadarbības plānus. No Latvijas uz Tallinu gatavojas doties Universitātes un Tehniskās Universitātes pārstāvji.

Jau jūlijā festivāla "Gaudeamus" laikā noslēgts līgums par sadarbību studentu organizāciju līmenī starp Latvijas Universitāti un Tallinas Tehnisko Universitāti. Tas ir otrais līgums, kuru Studentu Arodkomiteja un Studentu Iniciatīvas Fonds noslēdzis ar ārvalstu studentu organizācijām (pirmais noslēgts ar Viļņas Universitāti).

INESE VOIKA

Pēdējās trīs augusta dienās Ilze un Pauls Kļaviņi Koknesē bija sapulcinājuši jauniešu amatieru teātrus. Puča dēļ ieradās mazāk entuziastu nekā organizatori sākumā gaidīja, un tomēr festivāls "Klondaika" notika.

Teātru repertuārā pārsvars bija absurda dramaturģijai. Ugāles jaunieši izrādīja Tenesija Viljamsa "Samīdīto petūniju lietu", tukumnieku "Brīvā versija" rādīja "Variācijas par maskām", bet Aizkraukles "Zaļā zoss" - Bertolda Brehta "Kuražas māti un viņas bērnus". Festivālā kā konsultanti piedalījās arī Līvija Akurātere un Dainis Grīnvalds.

Festivāla organizētāja Ilze Kļaviņa "Klondaikas" uzdevumu raksturoja šādi:

"Es pati nezinu, kāds teātris šobrīd ir vajadzīgs. Nevienam to nezina. Tāpēc arī šāds festivāls ir nepieciešams. Lai atrastu kaut ko jaunu".

"Klondaika" Koknesē notiek jau otro gadu. Šis nav vienīgais jauniešu amatieru teātru festivāls, jo Dobelē notiek līdzīgs ar nosaukumu "Pitons", kura mērķis ir sacensība, kamēr "Klondaikas" - sevī pilnveidošana un improvizācija. Jaunajiem aktieriem Koknesē notika arī nodarības runas kultūrā un aktiera meistarībā. Vislielāko pacēlumu sagādāja šajās trijās dienās iestudētā un noslēgumā parādītā R. Kuvera spēle "Triks ar cepuri".

ILZE NAGLA

TICOT, CEROT VAR VISU

3. septembra vakarā, ejot gar Brīvības pieminekli, izdzirdēju dienvidnieciskas melodijas. Tā kā esmu visa eksotiskā cienītāja, tad devos šo skaņu virzienā. Tur, Bastejkalna pakājē, spāniska izskata jaunekļi spēlēja ģitāras un dziedāja. Viņiem blakus kāds bariņš cilvēku nodarbojās ar ekstrasesismu (nezinu, kā lai to citādāk nosauc). Cilvēki, kurus "apstrādāja" ekstrasesi, atgriežoties teica, ka viņiem ir palicis labāk, ka sāpes esot pārgājušas. Tā kā neviens no "apstrādātājiem" neizskatījās ne pēc Kašpirovska, ne pēc Čumaka un nebija arī Lielais, tad tas mani ieinteresēja vēl vairāk.

Noskaidrojās, ka viņi ir no ASV kuģa "Spirit", kurš uzturēsies Latvijā visu nedēļu un varbūt pat ilgāk. Saņēmu uzlaidinājumu atnākt ciemos. Es labprāt piekritu.

Ļoti laipni jaunekļi Mario un Patriks no Gvatemalas izrādīja man visu kuģi un iepazīstināja ar tā kapteini Džeimsu Saunderu. No viņa uzzināju, ka kuģis "Spirit" ir no ASV, konkrētāk — no Losandželosas Kalifornijas štatā. Kuģa apkalpe un pasažieri ir kristīgi cilvēki, viņi pārstāv dažādas konfesijas, bet visi kopā tic Jēzum, sludina tā varu pār cilvēkiem un

pasauli. Ekstrasensi, kurus es redzēju parkā, nav speciāli tam mācīti, bet nav arī viltvārži. Viņi saņem enerģiju no Jēzus un pārraida to cilvēkiem. Kad PSRS notika valsts apvērsuma mēģinājums, uz kuģa "Spirit" notika aizlūgums par PSRS un tās cilvēkiem. Viņi tic, ka Latvija nākotnē būs varena valsts, bet tas nenāks bez ticības Dievam un Jēzum.

Uz kuģa ir arī skola, jo šeit ir daudz ģimeņu ar bērniem, kuriem ir nepieciešams mācīties. Šeit ir portugāļi, spāņi, angļi, vācieši, amerikāņi. Tas ir tāpēc, ka viņus visus vieno ticība.

Par tālāko ceļojuma mērķi un ilgumu kapteinis neko tuvāk nepaskaidroja. Tas ir atkarīgs no zvaigznēm un cilvēku nepieciešamības pēc Jēzus vārda, kā arī no politiskā stāvokļa. Viņi cer vēl kādu reizi atbraukt uz Latviju, jo šeit taču esot tik jauki.

GUNITA VOLKA

Redakcija tomēr brīdina: ar ekstrasesiem aizrauties nevajag. Labāk aizejiet paklausieties, ko par šo lietu stāsta pasnie-dzējs G. Jansons reliģijas vēstures lekcijās.

ZINAS NO ARZEMEM

No šī gada 1. septembra Maskavas Valsts Universitātē sekmīga studenta pamatstipendija ir 180 rubļi. Noteiktas arī īpašas studentu kategorijas, kurām maksājama citāda stipendija:

— studentiem — Padomju Savienības Varoņiem un Sociālistiskā Darba Varoņiem — 230 rubļi,

— studentiem — cietušiem Afganistānas karā — 230 rubļi,

— kurlmēmiem un aklām studentiem — 50 % piemaksa no pamata stipendijas,

— piemaksa studentiem, kuri apmeklē kara katedras nodarības — 15 % no pamata stipendijas,

— studentiem, kuri atrodas akadēmiskā atvaļinājumā veselības stāvokļa dēļ — 50 rubļi mēnesī.

(Sarakstā minēti arī dažādu zinātnisko stipendiju apjomi).

▲ Maskavas Valsts Universitātes rektors izteicis bažas par to, ka studenti atkal varētu tikt pakļauti dienestam Padomju Armijā. Kā liecina iepriekšējo gadu pieredze, 7% studentu pēc dienesta neatgriežas augstskolā, jūtamī kritas zinātniskais un intelektuālais līmenis. Tāpēc rektors Universitātes Padomes vārdā nosūtīja vēstuli PSRS prezidentam M. Gorbačovam, kurā norādīts, ka, pieņemot likumu par kara klausību, no mācībām tiktu atsaukts pusmiljons studentu.

Pirmo kursu mācību gads sadalīts trīs daļās: trimestri bijušo semestru vietā. Papildināts arī izvēles priekšmetu vērtējums, tas ir gan kvalitatīvs (atzīme), gan kvantitatīvs (jāapmeklē noteikts kurss un lekciju daudzums). Visās specialitātēs tiks apgūtas ekonomiskās zināšanas un svešvalodas.

▲ Ukrainas Studentu savienība gatavojas atzīmēt badošanās akcijas gadadienu. 1990. gada oktobrī apmēram 100 studentu 16 dienas badojās, izsakot protestu pret Ukrainas valdības darbību. Daļa prasību nav izpildītas vēl šodien, taču situācija ir mainījusies, Ukrainai pasludinot valstisko neatkarību. Tāpēc jaunas protestu akcijas tiek atceltas un tā vietā tiek gatavoti svētki — "Obžiralovka" (apm. — izīšanās).

▲ Pēc jaunas mācību programmas darbu šogad sāks Latvijas Lauksaimniecības Universitātes pirmais kurss (pavisam 725 studenti). Mācību process tiek sadalīts divās daļās: pirmā ilgst 4 gadus, kuru laikā students iegūst tehnologa vai inženiera specialitāti. Pēc nostrādāta gada ražošanā iespējams turpināt 2 gadu studijas.

Informāciju sagatavojuši INESE VOIKA

EKOCENTRS SKAITA CAĻUS (RUDENI)

• Bildē redzami LU studenti OTAVĀ

JAUNUS INTERESE

14. un 15. septembrī Ekoloģiskais centrs Bukumuižas mācību centrā rīkoja rudens semināru par vides izglītību. Seminārā publika — Bērnu Vides skolas ekoloģisko nometņu vadītāji un audzinātāji. Šī bija jau trešā tikšanās kopš pavasara, kopš eglišu stādīšanas Alūksnes mežos un līdzīga semināra maijā.

Bērnu Vides skola šogad noorganizējusi astoņas bērnu ekoloģiskās nometnes, tajā skaitā divas starptautiskās, vienu Sibīrijas latviešu bērniem. Nometnēs piedalījās 140 bērni un 30 pedagogi.

"Mēs visi kopā mēģinājām īstenot dzīvību, ko Bērnu Vides skolas darbinieki teorētiski bija paveikuši ziemā" — pastāstīja Iveta Leitase. "Vides izglītība ir visai jauna nozare mūsu izglītības sistēmā, un tiem studentiem, kuri interesējas par jaunumiem šai jomā, bija izdevība mēģināt pastrādāt praktiski."

Ja studenti, kuri interesējas par šīm lietām uzmanīgāk ieskatīsies savas un citu fakultāšu mācību plānos, jūs atradīsiet kādu jūsu interesējošu speckursu." I.V.

STUDENTU APMAIŅA STARP LATVIJAS UN OTAVAS UNIVERSITĀTI

Jau trešo vasaru 2 nedēļas LU studenti cemojas pie Kanādas studentiem.

Pirms tam, maijā, Kanādas studenti bija Rīgā un dzīvoja studentu ģimenēs. Uz Kanādu brauca 15 LU studenti, kas tika izvēlēti pēc principa — no katras fakultātes viens, un divi grupas vadītāji — Dace Liepiņa un Viesturs Grīnbergs. Tā kā dažas dienas pirms izbraukšanas biļešu cenas tika paceltas vēl par 2000 rbļ. (kopumā 5500 rbļ.), daži cilvēki atteicās braukt.

Nedaudz par dienām Kanādā. Pirmās trīs dienas tika pavadītas Monreālā, pilsētā, kur visi uzraksti, paziņojumi, šļudinājumi ir franču valodā. Arī mājas celtas franču stilā.

Bet Rīga tirāka. Dzīvojam "youth hostels" — naktsmitnēs ceļojošiem jauniešiem.

Divas dienas tiek pavadītas latviešu nometnē "Tērvete". Seit arī uzzinām par apvērsumu Latvijā. Vietējo latviešu attieksme pret mums pilnīgi ignorējoša. Domas par apvērsumu kā par kārtējo interesanto notikumu pasaulē.

Otavā dzīvojam studentu ģimenēs. Arī Otavā pamatā ir nelielas divstāvu ģimenes mājiņas (izņemot centru), un dzīve rit mierīgi un nesteidzīgi. Katru dienu ekskursijas uz Parlamentu, Universitāti, Civilizācijas muzeju u. c., kas lielā karstuma dēļ brižiem kļūst nogurdinošas. Brīvajos brīžos Otavas studenti vēl rīko papildu izklaides:

* trīs dienas pavadām Toronto, kas ir milzīga un pārapsūdzota. Apmeklējam arī

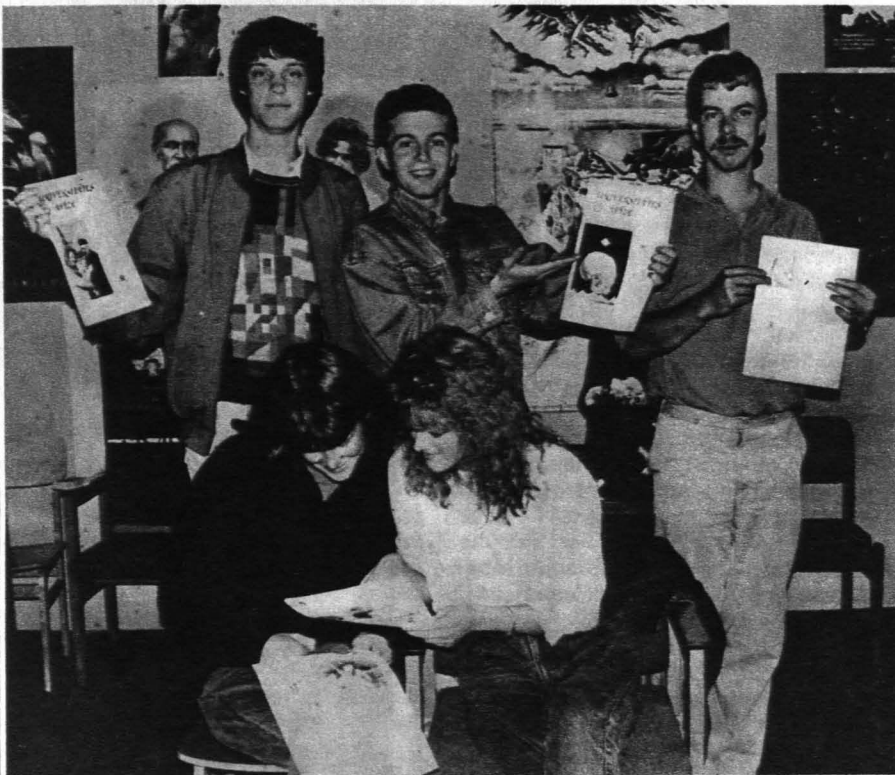
Niagaras ūdenskritumu, kas tomēr nepārsteidz. Interesanta liekas tikai ūdens īpatnēji zaļā krāsa. Toronto apmeklējam biržu un Kanādas TV mūzikas kanālu.

* pirmspēdējā ir viena no jaukākajām dienām Kanādā, jo to pavadām akvaparkā.

* Kanāda mūs pavada ar lietu, negaisu un sajukumu lidostā.

SANITA RUGINA

P. S. Studentu apmaiņa tiks rīkota arī nākošgad. Taču studentu izvēlē būs izmaiņas. Pirmkārt, brauks tie, kas būs maksātspējīgi. Otrkārt, jāzina valoda. Tālākai informācijai sekojiet "UA".

"Mēs gatavojamies dzīvot Apvienotā Eiropā,"

teica 5 jaunieši no Studentu organizācijas AEGEE. Tā ir viena no Eiropas studentu organizācijām, kuras centri atrodas 28 Eiropas pilsētās.

Organizācijas darbība lielākoties veicina personisko kontaktu veidošanu. Šie jaunieši no Vācijas ieradusies uz semināru Latvijā, lai iepazītos ar vietējiem politiskiem, ekonomiskiem, kultūras apstākļiem. Līdzīgus seminārus organizācijas atbalsta centri rīko visā Eiropā, bieži ietverot tajos arī īsus vietējās valodas kursus. Vācu jaunieši jau apmeklējuši semināru Romā, Budapeštā.

Latvijā viņi ieradusies pēc LTF Studentu Apvienības ielūguma. Šī organizācija, kura dibinājus 1989. gada rudenī, šobrīd nolēmusi kļūt par AEGEE Latvijas nodaļu.

INESE VOIKA

• Mums patīk Rīga un

"Universitātes Avīze"!

KRISTAPA GRANTSKALNA FOTO

MA

"NAV LATVIJAS ZINĀTNES..."

Kāds ir teicis, ka īsts talants pats sev izlauz ceļu. Varbūt tas ir attiecināms arī uz AGRĪ AUCI, kurš ir beidzis studijas Latvijas augstskolā un kopš rudens studē Upsalas universitātē un kuru vairāk par visu, šķiet, interesē kodolfizika. Varbūt viņš ir arī reti veiksmīgs cilvēks, jo lielā mērā tā bija nejaušība, ka par viņu ieinteresējās profesors Anders Ingemarsons. Un, piemēram, vai arī tā nav liktenīga veiksmē — studentu loterējā vinnēt biļeti uz Nobela prēmijas laureātu apbalvošanas ceremoniju?

— Par ko tu domāji, kad Zviedrijas karalis pasniedza Nobela prēmiju laureātiem fizikā?

— Domāju, ka viņi ir saņēmuši savu prēmiju diezgan vēlu — par atklājumu, kas izdarīts sen un kura nozīmība tagad noskaidrojusies. Un vēl — kad piešķir Nobela prēmiju, var ļabi novērot zinātnieku pēctecību — tie nāk vai nu no vienas universitātes, vai ir kāda pazīstama zinātnieka darba turpinātāji.

— Tu tagad strādā kopā ar profesoru Andersu Ingemarsonu. Kāpēc viņš uzaicināja uz Upsalu tieši tevi?

— Zviedru institūtā radās brīvas vietas un, viņaprāt, acimredzot, likos piemērots, lai vienu no tām aizpildītu. Saņēmu arī stipendiju un līdz ar to būs iespēja iegūt doktora grādu. Piedalos A. Ingemarsona

projektu īstenošanā studēt alfa daļiņu ierosinātās kodolreakcijas un izkliedi. Profesors strādā pie tā vismaz piecus gadus, jo darbs saistīts ar sarežģītām iekārtām. Pirmie eksperimenti sāksies 1991. gada vēlā pavasarī.

— Kad piešķir doktora grādu?

— Jāizstrādā doktora darbs un jāsavāc zināms punktu skaits mācībās. Tas prasa apmēram 4 gadus, un man vienīgā problēma ir finansiālais stāvoklis. Ar Zviedru institūta stipendiju — 5700 kronām mēnesī — var iztikt, tas ir vairāk nekā iztikas minimums. Krievu vēstniekam tad ir grūtāk, viņš spiests pārkāpt likumu — dzīvo no veikala ienākumiem, nemaksājot nodokļus. Bez tam krievu vēstnieks saņem, piemēram, visu to no PSRS studentu stipendijas, kas pārsniedz viņa paša algu. Tāpēc es priecājos, ka Zviedrijā atrodos neejot oficiālus ceļus un varu viņam nemaksāt.

— Cik vispār latviešu studē Upsalā?

— Cik es zinu, vēl ir Jānis Amols. Oficiāli caur Maskavu nosūtīts viens latvietis un baltkrievs. Ir apmēram 3 — 4 igauņi. Pavisam no PSRS Upsalas universitātē studēt kādi 8 — 10 cilvēki.

— Vai tos kursus, ko tu tagad klausies, Latvijā neviens docents nelasa?

— Pašlaik es ņemu divus kursus, to pamatā ir semināri, kuros studenti iztaujā

pasniedzējus. Klausos vispārējo relativitāti un kvantu mehāniku. Starp citu, pēdējo Latvijā varētu līdzvērtīgi nolasīt. Bet galvenā atšķirība, ka te ir atklāta pasaule — vari būt kontaktā ar pasaules atklājumiem, pētījumiem, vismaz reizi mēnesī ievērojami zinātnieki sniedz seminārus, Nobela prēmijas laureāti lasa savas lekcijas.

— Vai tu gribētu strādāt Latvijas zinātnes labā?

— Nav Latvijas zinātnes, ir Latvijas zinātnes skola. Zinātnieki nerodas tukšā vietā, bet mācīties viens no otra. Bez tam zinātne parasti iet kopā ar tehnoloģiju. Latvijā, piemēram, nav paātrinātāja — speciālas iekārtas kodolfizikā. Ja tiks nozāģēts militārais budžets, eksaktās zinātnes paliks gaisā karājoties, jo militārie asignējumi zinātniskajiem pētījumiem sastāda lielu daļu. Izveidosies atrāvums starp laboratorijām un industriju. Un vispār — nezinu nevienu zinātnieku, kas spētu turpināt savu darbu Latvijā pēc atgriešanās no ārzemēm. Tur dod zināšanas, pieredzi, kontaktus...

Ar Agri Auci Upsalā pārtraukumā starp Nobela laureātu lekcijām sarunājās

INGŪNA MUKANE,
žurnālistikas specialitātes studente
1990. — 1991.

NESMUKUMS DURVJU PRIEKŠĀ

Raiņa bulvāra un Inženieru ielas krustojumā uzlikta ceļazīme "Apstāties aizliegts". Tās nozīmi zina ikviens autovadītājs. Tomēr pretim Latvijas Universitātei uz Raiņa bulvāra rindojas braucamie.

Rīgā ar speciālu automobili "Mercedes — Benz" uz ceļu policijas autostāvvietu (Krasta ielā), tagad nogādā transporta līdzekļus, kuri nav ievērojuši zīmi "Apstāties aizliegts" un "Stāvēt aizliegts". Uz turieni ir aiztransportēti arī stāvošie spēkrati no Univesitātes durvju priekšas. Viens students laikā vēl paspēja noķert savu "Opeli", kad "Mercedes — Benz" sāka to vilkt projām. Toties viņam nācās samaksāt soda naudu — 25 rubļus.

Pasniedzēji un studenti, izrēķiniet, vai ir izdevīgi atstāt savu automobili Raiņa bulvārī pretim Universitātei zem aizlieguma zīmes!

Par "Mercedes — Benz" izsaukšanu satiksmes noteikumu pārkāpējam jāmaksā 15 rubļi (izsauc ceļu inspektors). Par automobiļa iekraušanu un izkraušanu — 5 rubļi, buksēšanu līdz stāvvietai — 1 rublis par kilometru. Maksa par automobiļa pieskatīšanu stāvvietā — diennaktī 5 rubļi. Pēc pirmajām piecām un desmit dienām šī

summa palielinās. Vēl naudas sods par ceļazīmes neievērošanu.

Ne viens vien automobiļa īpašnieks ir steigies uz Krasta ielu tāpēc, ka ignorējis noteikto satiksmes kārtību.

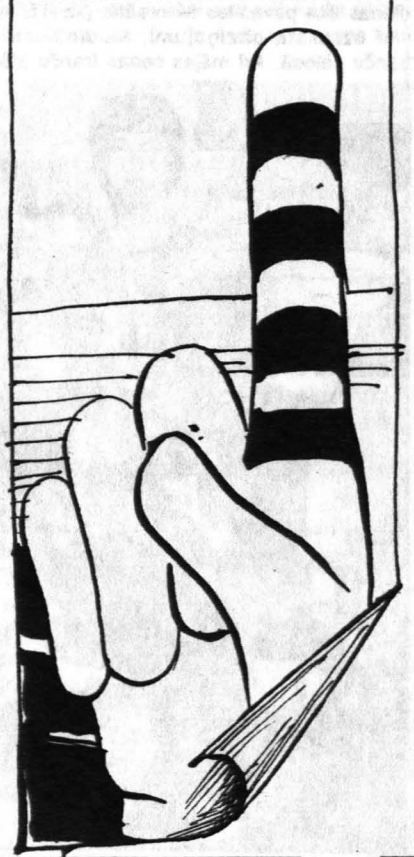
Zīmi "Apstāties aizliegts" lūdza uzlikt Latvijas Universitātes vadība, lai būtu iespējams piebraukt pie ēkas viesu no saimniecības transportam.

Tāda aizlieguma nav Raiņa bulvārī posmā no Brīvības līdz Inženieru ielai. Te ir pat brīvas vietas automobiļu stāvēšanai. Tomēr katrs, kam jānokļūst Universitātē, cenšas piebraukt tuvāk tās parādes durvīm.

Var spriest tā: zīmi uzlikt — nodrošiniet kārtību!

Mācībspēki un studenti, ja esat tik bagāti, ka varat šķiest naudu soda maksāšanai un laiku ceļa mērošanai pēc sava automobiļa, tad "Mercedes — Benz" brīgādes vīriem darba ilgi netrūks. (Laimīgie! — red. pieb.) Tomēr labāk rūpēsīties par kārtību. Tā tik ļoti vajadzīga mūsu galvaspilsētas ielās.

LAIMDOTA MUCENIECE,
Rīgas Centra rajona ceļu policijas instruktore

"UNIVERSITĀTES SPORTA" VĒSTURES LAPPUSĒS IELŪKOJOTIES

Pirmā sporta organizācija LU bija 1922. gadā nodibinātā Akadēmiskā sporta biedrība, kuru vadīja bijušais Krievijas OK Baltijas lokālkomitejas priekšsēdis K. RIEMERA kungs.

Ar laiku rodas nepieciešmība biedrības darbu reorganizēt un paplašināt. 1929. gada 29. janvārī LU Studentu padomes plenārsēdē pieņem lēmumu par "Universitātes Sporta" ("US") dibināšanu, šo datumu arī uzskata par "US" dzimšanas dienu. Par tā priekšsēdētāju kļūst Juridiskās fakultātes students ROBERTS PLŪME un šajā amatā ir līdz 1936. gadam. "US" ir organizācija, kura koordinē un vada sporta dzīvi LU.

Trīsdesmitajos gados LU darbojas basketbola, volejbola, futbola, paukošanas, plastikas, tenisa, peldēšanas, airēšanas, vieglatlētikas, hokeja un daiļslidošanas sekcijas, kurās strādā 12 sporta instruktori treneri. Periodā līdz 1938. gada rudens semestrim sporta nodarbinātās treniņos ir iesaistījušies 817 studenti (11% no studentu kopskaita). 1938. gadā rīkotajā aptaujā no apmēram 7000 studentiem 3204 (46%) izsaka vēlēšanos nodarboties ar fizisko kultūru un sportu. Vislielākais apmeklētāju skaits ir no Filoloģijas — filozofijas fakultātes, vismazākais — no

Teoloģijas fakultātes. 1938. gadā Universitātes padome pieņem lēmumu par obligāto fizisko audzināšanu I kursa studentiem (1X nedēļā, ar ieskaiti, kursu beidzot).

Lai nostiprinātu materiālo bāzi, jau 1928. gadā LU Studentu padome nolemj: "Visus studentu aplikt ar piemaksu (50 santīmi semestri) par labu sportam un fiziskajai kultūrai, sākot ar 1929. gada 1. semestri." 1939. gadā šī summa pieaug līdz 3 latiem semestri.

"US" izveidojas par vienu no četrām spēcīgākajām sporta biedrībām Latvijā. No 1924. gada "US" sportisti piedalās Baltijas studentu apvienības SELL (Soumi, Eēsti, Latvija, Lietuva) olimpiādēs, bet no 1930. gada — Starptautiskās studentu konfederācijas (CIE — Confederation International des Etudiants) rīkotajās pasaules studentu meistarsacīkstēs. Par sekmīgiem startiem liecina sekojoši fakti: 1939. gadā 1. vietu pasaules studentu universiādē iegūst sieviešu basketbola komanda, Eiropas čempiona nosaukumu atslidošanā izcīna "US" pārstāvis ALFONS BĒRZIŅŠ u. c.

Pēckara periodā organizācija "Universitātes Sports" vairs nepastāv. Universitātē 1947./48. mācību gadā nodibinās Fiziskās audzināšanas katedra.

Pēc citu PSRS republiku parauga tiek izveidots fizikultūras kolektīvs, kuram par sasniegumiem sporta meistarības un masveidības izaugsmē 1959. gadā piešķir Sporta kluba nosaukumu.

Kā zināms, "Universitātes Sports" savu darbību atjaunoja 1990. gadā.

Publicēšanai sagatavojusi
ANITA SMOĻENSKA

PECVĀRDA VIETĀ

Šobrīd aktuāls ir jautājums par LU sporta bāzi. Skaidrs, ka drīz būs jāšķīrās no ēkas Lāčplēša ielā 117, tas nozīmē — sporta zāles kļūs vēl lielāks deficients. Diemžēl US arī pirmskara Latvijā nebija savu īpašu telpu (kuras varētu mēģināt agūt — kā tas ir populāri tagad), tās vajadzēs irēt. Toties republikas valdība US dotēja, lai varētu šo iri maksāt.

Ko darīt LU studentiem šodien? Gaidīt — ja nu augsti vīri apžēlojas un piešķir kādu no padomju armijas (varbūt drīz?) atbrīvotajām telpām?

Attēlā: "Universitātes Sporta" un sekciju vadītāji: 1. rindā no kreisās: A. Silde — airēšanas sekcijas vadītājs, A. Kēse — Studentu padomes prezidija loceklis, E. Ozola — vingrošanas un plastikas s.v., A. Grasis — instruktors, V. Maike — volejbola s. v., P. Lejiņš — "US" priekšsēdis un daiļslidošanas s. v., R. Plūme — Studentu

VAI BĒRZI?

Pagājušogad "UA" informēja par līgumu, ko LU ir noslēgusi ar Baltic Marketing, Inc. par Universitātes simbolikas izmantošanu dažādos izstrādājumos un kur teikts, ka 15% no ienākumiem saņem LU divas reizes gadā konvertējamā valūtā. Pagājis pusotrs gads, bet — kā informē Patentu daļas vadītāja Aleksandra Fortūna — Universitāte nav saņēmusi vēl ne graša. Vairākkārt tā izsūtījusi pieprasījumu, taču B. M. I. uz tiem nav reaģējusi. Ja firma neatbildēs uz pēdējo teleksu, Universitātei B. M. I. būs jāiesūdz tiesā.

padomes priekšsēdis, Z. Kūne — "US" sekretāre un kasiere, V. Everse — volejbola dāmām s. v. un J. Ciekure — basketbola dāmām s. v.

2. rindā: R. Jurciņš — basketbola s. v., A. Miežis — tenisa s. v., N. Vedējs — vingrošanas s. v., N. Katovičs — galda tenisa s. v., J. Andriksone — ātrslidošanas s. v., A. Riekstiņš — darbvedis, A. Mauriņš — peldēšanas s. v., P. Zariņš — vingrošanas uz rīkiem s. v., E. Mateus — paukošanas s. v., Z. Vilsons — riteņbraukšanas s. v., P. Kaņeps — slēpošanas s. v. un H. Mindenbergs — vieglatlētikas s. v. Trūkst P. Bērtulis — boksa s. v., J. Zarumba — šaha s. v. un A. Zirnīs — hokeja s. v.

Foto no LU vēstures muzeja arhīvam

I GET UP IN THE EVENING
AND I AIN'T GOT NOTHING TO SAY
I CAME HOME ON THE MORNING
I GO TO BED FEELING THE SAME WAY
I AIN'T GOT NOTHING BUT TIRED
MAN, I'M JUST TIRED AND BORED WITH MYSELF
HEY THERE BABY I COULD USE JUST A LITTLE HELP

YOU SIT AROUND GETTING OLDER
THERE'S A JOKE HERE SOMEWHERE AND IT'S ON ME
I'LL SHAKE THIS WORLD OF MY SHOULDERS
COME ON BABY THE LAUGHT'S ON ME

STAY ON THE STREETS ON THIS TOWN
AND THEY'LL BE CARVING YOU UP ALL RIGHT
THEY SAY YOU GOT TO STAY HUNGRY
HEY BABY I'M JUST ABOUT STARVING TONIGHT

YOU CAN'T START A FIRE
YOU CAN'T START A FIRE WITHOUT A SPARK
THIS GUN'S FOR HIRE
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK

MESSAGE KEEPS GETTING CLEARER
RADIO'S ON AND I'M MOVING 'ROUND THE PLACE
I CHECK MY LOOK I THE MIRROR
I WANNA CHANGE MY CLOTHES, MY HAIR, MY FACE
MAN, I AIN'T GETTING NOWHERE
JUST LIVING IN A DUMP LIKE THIS
THERE'S SOMETHING HAPPENING SOMEWHERE
BABY I JUST KNOW THAT THERE IS

YOU CAN'T START A FIRE
YOU CAN'T START A FIRE WITHOUT A SPARK
THIS GUN'S FOR HIRE
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK

I'M DYING FOR SOME ACTION
I'M SICK OF SITTING 'ROUND HERE TRYING TO WRITE
THIS BOOK
I NEED A LOVE REACTION
COME ON NOW BABY GIMME JUST ONE LOOK

YOU CAN'T START A FIRE SITTING 'ROUND THE
CRYING
OVER A BROKEN HEART
THIS GUN'S FOR HIRE
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK
YOU CAN'T START A FIRE WORRYING ABOUT YOUR
LITTLE WORLD FALLING APART
THIS GUN'S FOR HIRE
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK
EVEN IF WE'RE JUST DANCING IN THE DARK
HEY BABY

SONY

II
• IDEAL ALL-PURPOSE TAPE
• CONSISTENT AUDIO REPRODUCTION
• HIGH PRECISION SHELL AND TRANSPORT MECHANISMS

II-X
• PREFERRED FOR WALKMAN® PORTABLE STEREO
• NATURAL, DYNAMIC AUDIO PLAYBACK
• "This is one of the better Type I tapes and is superior to most Type IIs." - Audio Magazine

IX
PERFECT FOR CAR STEREO, PORTABLE SOUND SYSTEMS AND MID-PRICED HI-FI SYSTEMS
• SUPERIOR, WELL-BALANCED AUDIO REPRODUCTION

IX-S
• IDEAL FOR HI-FI SYSTEMS
• RECORDS THE FINEST DETAILS WITH CLARITY
• SUPERB HIGH-FREQUENCY RESPONSE

IX-ES
• BEST FOR HIGH-END HI-FI SYSTEMS
• RATED 2nd BEST Type II TAPE BY Audio Magazine
• DYNAMIC, PURE AUDIO REPRODUCTION

IX-ESG
• OPTIMAL FOR LIVE RECORDING AND DIGITALLY-SOURCED MATERIALS
• BEST Type II TAPE OF THOSE TESTED BY Audio Magazine
• ANTI-VIBRATION CERAMIC TAPE GUIDE FOR CLEARER SOUND

Metal-RE
• SONY'S SUPERIOR TAPE FOR LIVE OR DIGITAL SOUND REPRODUCTION
• NEW EXTRALLOY™ ULTRA PERFORMANCE METAL PARTICLES

LANA

JĀ! Es arī vēlos pasūtīt UA 1991./92. gada 1. semestrim (8 izdevumi).
Komplektu skaits _____ 5.00 rbj par katru, t.i., kopā _____ rbj, kurus
 pārskaitu pārvedu pa pastu. Kvīts Nr. _____, pielikta šeit klāt

VARDS _____
ADRESE _____
PILSETA _____
PARAKSTS _____

TEL. _____
DATUMS _____
INDEKSS _____

Šī ir vienreizēja iespēja abonēt UA! - Abonēšanas maksa visam atlikušajam 1991. gadam - tikai 5.- rbj!

Šo summu (par 1 komplektu) lūdzu Jūs
✓pārvest pa pastu uz Universitātes Avīzi, Rīgā, 226098 Raiņa bulv. 19, 121. telpa
✓vai pārskaitīt uz Universitātes reķinu Nr 000120157 Dzīvokļu k./s. bankas Rīgas pils operāciju pārvaldē ar norādi "Universitātes Avīzei"
✓vai atnākt uz šo pašu adresi un samaksāt šeit. Pie reizes varat uzrakstīt vienu sludinājumu - Jums par to NAV jāmaksā! Pasūtījuma kvīti kopā ar maksājuma kvīti ielieciet aploksnē un atsūtiet mums! (precīza adrese norādīšana ir Jūsu interese!) UA šādā izskatā iznāks līdz Jaunajam Gadam. Pēc tam šis tas mainīsies. Bet par to vēlāk. Joprojām par blakus norādītajām cenām var ievietot sludinājumus. Iesakām šīs cenas salīdzināt ar citu preses izdevumu pašu un sludinājumu cenām! Ir vērts!

Ansis

SLUDINĀJUMI

Pārdodu diktafonu CTR-85 "Realistic", ražots Japānā
Rakstīt UA, Uldim

Pārdodu diktafonu Sony TCM-73
Rakstīt UA, Uldim

UZMANĪBU PIRMKURSNIEKIEM! Lēti pārdod JAUNU galdā skaitļotāju Elektronjika MK-52 ar atmiņas bloku BRP-3.
Interesēties UA Redakcijā, Raiņa bulv. 19, 3. stāvs, 121. telpā, tel. 222944 Ansis

18. septembrī atjaunota Latvijas Universitātes Kristīgā Studentu Biedrība. Tā dibināta 1921. gadā un darbojās līdz 1940. gadam, kad pēc Latvijas okupācijas tika pārveidota Universitāte. Par atjaunotās biedrības priekšnieku ievēlēts Teoloģijas fakultātes students Māris Sants.

Burtu izmērs	max vietu skaits rindā	1. rindas cena	
6 punkti	1 rindā 35 vietas	0.90	0.80
8 punkti	1 rindā 27 vietas	1.30	1.20
10 punkti	1 rindā 22 vietas	1.80	1.70
12 punkti	1 rindā 18 vietas	2.70	2.60
14 punkti	1 rindā 15 vietas	3.30	3.10
24p-ti	1 rindā 10 vietas	3.90	3.70

SLUDINĀJUMA TEKSTS

SLUDINĀJUMUS VAR IESNIEGT VISI!!!

Augstāk norādīti iespējamie burtu lielumi, maksimālais vietu skaits vienā rindā (ko, lūdzu, ievērojiet rakstot sludinājumu), kā arī vienas rindas cena, publicējot pirmo reizi un atkārtot. Papildus iespējamas daudz un dažādas citas vienošanās, piemēram, rāmis □, rāmis ar fonu □, citāds šrifts, mazu emblēmu, firmas zīmju un zīmējumu ievietošana. Atkārtotot trīs vai vairāk reizes - rāmis - par brīvu.

Izvēlieties burtu izmēru. Sludinājumu uzrakstiet **viegli salasāmā** rakstā. Ja šeit nepietiek vietas, lietojiet atsevišķu lapu, un/vai nāciet uz UA redakciju: Rīgā, Raiņa bulvārī 19, 3. stāvā, 121. telpā. Mūsu tālrunis 222944 (Ansis). Par sludinājumu publicēšanas informāciju, gramatiskajām, stila u.c. kļūdām atbild tikai un vienīgi reklāmas devējs.